ABETÁREA
SQIPE

PUNUARÉ PRÉJ

JOVANI RISTO LAZIT TEROVA

TRENJE I.

QI PUNE PRÉJ NGORRISE TE "SHOQËRISË
„DRIDA"
e bleu në 1892 kalendarit 1107 në Bukuresht

BUCURESCI
TIPO-LITOGRAFIA DOBRESCU
1887.

ABETÁREA
SQIPE

PUNUARÉ PRÉJ

JOVANI RISTO LAZIT TEROVA

TRENJE I.

QI PUNE PRÉJ NGORRISE TE "SHOQËRISË
„DRIDA"
e bleu në 1892 kalendarit 1107 në Bukuresht

BUCURESCI
TIPO-LITOGRAFIA DOBRESCU
1887.

BKSH

BKSH

ABETAREA
SQIPE

PUNOARË PREJ

JOVANI RISTO LAZIT TEROVA

THENJE I.

PËRMIRËSUAR PREJ SOQËRISË TË-MËSDHIT SQIP

„DRIDA"

e bërë më të kalemburit 1887 në Bukuresçi

BUCURESCI

TIPO-LITOGRAFIA DOR P. CUCU

1887.

ABETAREA
SQIPE

PUNOARË PREJ

JOVANI RISTO LAZIT TEROVA

THENJE I.

PËRMIRËSUAR PREJ SOQËRISË TË-MËSDHIT SQIP

„DRIDA"

e bërë më të kalemburit 1887 në Bukuresçi

BUCURESCI

TIPO-LITOGRAFIA DOR P. CUCU

1887.

ВКSH

ВКSH

PARAFJALJE

Kû abetar ẽştë punuar asi fare, që mësonẽsi më-ẽë me të-leçiturit të mësónë dhe të şcñonë (şkruanë).

Më përpara së-zënẽşë që të-lecitën dhe të şcñ-onë (skruanë) mësónësi ka lipsë për ea përmzënje paragatitóre; posi të vegluvet të fjalës şi të veşëvet për të leçitur, dhe të süvet'e të dorës për të şcñuar (şkruar).

I'ër që të mësojenë vegiat'të fjalës dhe veşët të mësónësit, mësonjëtóri do të bënë përthënje të şkurtëra të-cilat do t'i zënonë përpara mësónësvet.

Këto përthenje lipsenë të zghidhenë dhe të bëjenë prej fjalëş të-cilatë të jenë të-leta për të kupëtuarë fëmia.

Këto përthenje do t'i zënojnë dhe mësónëstë mirë dhe të q-ruara, më parë nga ẽë pastaj të-tërë më-ẽë. Mësonjëtori do të verë pastaj më-sonëste të çbëjnë cilënë-dó përthenje më fjalë, fjalëtë më rokje dhe rokjetë më zëre. Mësonëstë do të numerojnë fjalëtë prej përthënje, rokjetë prej fjalëş, posi dhe zëretë prej rokjeş.

Për përmzërjen të süvet'e të dorës mësonjëtori do të verë mësónëstë të bëjnë më ploçë dhe më

PARAFJALJE

Kû abetar ẽştë punuar asi fare, që mësonẽsi më-ẽë me të-leçiturit të mësónë dhe të şcñonë (şkruanë).

Më përpara së-zënẽşë që të-lecitën dhe të şcñ-onë (skruanë) mësónësi ka lipsë për ea përmzënje paragatitóre; posi të vegluvet të fjalës şi të veşëvet për të leçitur, dhe të süvet'e të dorës për të şcñuar (şkruar).

I'ër që të mësojenë vegiat'të fjalës dhe veşët të mësónësit, mësonjëtóri do të bënë përthënje të şkurtëra të-cilat do t'i zënonë përpara mësónësvet.

Këto përthenje lipsenë të zghidhenë dhe të bëjenë prej fjalëş të-cilatë të jenë të-leta për të kupëtuarë fëmia.

Këto përthenje do t'i zënojnë dhe mësónëstë mirë dhe të q-ruara, më parë nga ẽë pastaj të-tërë më-ẽë. Mësonjëtori do të verë pastaj më-sonëste të çbëjnë cilënë-dó përthenje më fjalë, fjalëtë më rokje dhe rokjetë më zëre. Mësonëstë do të numerojnë fjalëtë prej përthënje, rokjetë prej fjalëş, posi dhe zëretë prej rokjeş.

Për përmzërjen të süvet'e të dorës mësonjëtori do të verë mësónëstë të bëjnë më ploçë dhe më

pastaj më kartë vijë-ɟeña të-përdhéɟime të varɟime, të anüarɟime dhe të querthɟime; më parë të traga pastaj të hola, duke ju bërë aü më përpara mbë dërasë.

Pas të mbaruarit të këtüre përnzënje përgatitöre, mësoñëtöri do të zerë t'u japë mësoñesvet abetarenë pas urdhës që është vënë. Do të ɟeñoñe si cilënë-do ze-ɟeñë mbë dërasë dhe do të verë mësonëstë t'e ɟeñojnë dhe ata mbë ploçat të türe. Pastaj do të thotë zërin të zë-ɟeñes të ɟeñuar, dhe mesoñëstë lipset' t'e zënojnë më parë si-cili-do më vete pastaj më-ne të tërë, dhe pas kësaj do, të ɟëkojnë në zëɟenët të-ɟtüpëɟeñoarë mbë abetaret.

Kéjo abetüre është bërë velëm prej zë-ɟeñaɟ latinçe, të cilatë sod për sod janë zëɟeñat ato më të-lulezoarat dhe më të-përapurat të Evropësë, me të-cilatë, zëɟeñojnë të tërë kombet' të Evropësë ghuhërat e-vet, për veç Evropësë kë to zë-ɟeña ghendenë në të--lerë ghendjetë, dhe përandaj edhe neve muarmë ghithë këto zë-ɟeña se velëm me këto mundetë që ne ɟqipëtárët' të lulezojmë dhe të perapimë ghuhënë ɟqipe nëpër tërë Evropët, dhe asi fare me këto zë-ɟeña dote jemi fort ɟpejt të ñohurë prej të-tëra hotët të-ñoura në këtë ghendje se pse dhe neve eotë na vinë fort letë të mësojmë që të leçitim cilëndo ghuhë-që zë-ɟeñojet me zë-ɟenat latince, dhe atüre do të ju viñë letë të lecitinë ghuhënë tonë ɟqipe.

pastaj më kartë vijë-ɟeña të-përdhéɟime të varɟime, të anüarɟime dhe të querthɟime; më parë të traga pastaj të hola, duke ju bërë aü më përpara mbë dërasë.

Pas të mbaruarit të këtüre përnzënje përgatitöre, mësoñëtöri do të zerë t'u japë mësoñesvet abetarenë pas urdhës që është vënë. Do të ɟeñoñe si cilënë-do ze-ɟeñë mbë dërasë dhe do të verë mësonëstë t'e ɟeñojnë dhe ata mbë ploçat të türe. Pastaj do të thotë zërin të zë-ɟeñes të ɟeñuar, dhe mesoñëstë lipset' t'e zënojnë më parë si-cili-do më vete pastaj më-ne të tërë, dhe pas kësaj do, të ɟëkojnë në zëɟenët të-ɟtüpëɟeñoarë mbë abetaret.

Kéjo abetüre është bërë velëm prej zë-ɟeñaɟ latinçe, të cilatë sod për sod janë zëɟeñat ato më të-lulezoarat dhe më të-përapurat të Evropësë, me të-cilatë, zëɟeñojnë të tërë kombet' të Evropësë ghuhërat e-vet, për veç Evropësë kë to zë-ɟeña ghendenë në të--lerë ghendjetë, dhe përandaj edhe neve muarmë ghithë këto zë-ɟeña se velëm me këto mundetë që ne ɟqipëtárët' të lulezojmë dhe të perapimë ghuhënë ɟqipe nëpër tërë Evropët, dhe asi fare me këto zë-ɟeña dote jemi fort ɟpejt të ñohurë prej të-tëra hotët të-ñoura në këtë ghendje se pse dhe neve eotë na vinë fort letë të mësojmë që të leçitim cilëndo ghuhë-që zë-ɟeñojet me zë-ɟenat latince, dhe atüre do të ju viñë letë të lecitinë ghuhënë tonë ɟqipe.

ABETAREA

SQIPE

MËSIM 1.

Zyrëtra të-vogla

a b c ç d e ë é f g h i j k l m

n ñ o p q r s ş t u ũ û v z.

MËSIM 2.

Zyrëtra të-mëdhá

A B C Ç D E Ë É F G H I J K

L M N Ñ O P Q R S Ş T U Ũ

Û V Z.

ABETAREA

SQIPE

MËSIM 1.

Zyrëtra të-vogla

a b c ç d e ë é f g h i j k l m

n ñ o p q r s ş t u ũ û v z.

MËSIM 2.

Zyrëtra të-mëdhá

A B C Ç D E Ë É F G H I J K

L M N Ñ O P Q R S Ş T U Ũ

Û V Z.

MËSIM 3.

Zinjëra mirëgënise të-vógëla

a b c ç d e ë é f g h i j k

l m n ñ o p q r s ş t u ü

ü v x.

MËSIM 4.

Zinjëra mirëgënise të-mëdha.

A B C Ç D E

Ë É F G H I

J K L M N

Ñ O P Q R S Ş

T U Ü Ü V Y Z.

MËSIM 3.

Zinjëra mirëgënise të-vógëla

a b c ç d e ë é f g h i j k

l m n ñ o p q r s ş t u ü

ü v x.

MËSIM 4.

Zinjëra mirëgënise të-mëdha.

A B C Ç D E

Ë É F G H I

J K L M N

Ñ O P Q R S Ş

T U Ü Ü V Y Z.

MËSIM 5.

Zânëtë të-zëgjme dhé të-përzëgjme

të-zëgjme

a e ë ê i o u ũ ũ

a e ë ê i o u ũ ũ

të-përzëgjme

b c ç d f g h j k l m n ñ p

b c ç d f g h j k l m n ñ p

q r s ş t v z

q r s ş t v z

MËSIM 6.

Zânëtë dëbájkëze

dh gh gç ll rr th zh zz

dh gh gç ll rr th zh zz

MËSIM 7.

Lindj'e zëvecëtë

Buzëtóre b f m p v

Dhëmbëtóre c ç d t dh gç ll th zz

MËSIM 5.

Zânëtë të-zëgjme dhé të-përzëgjme

të-zëgjme

a e ë ê i o u ũ ũ

a e ë ê i o u ũ ũ

të-përzëgjme

b c ç d f g h j k l m n ñ p

b c ç d f g h j k l m n ñ p

q r s ş t v z

q r s ş t v z

MËSIM 6.

Zânëtë dëbájkëze

dh gh gç ll rr th zh zz

dh gh gç ll rr th zh zz

MËSIM 7.

Lindj'e zëvecëtë

Buzëtóre b f m p v

Dhëmbëtóre c ç d t dh gç ll th zz

Grŭkëtóre g k h
Qellëtóre j l n ñ q r rr gh
Fişëllóre s ş z zh

MËSIM 8.

Zër'i zëzënavet

Të-çkrifëta p t c f k q s th
Të-ngúrëta b d zz v g gh z dh
Të-tráşa a g k ll rr
Të-holla e gh q l r

Të-përkundreqta

b c d f g k l n r s t u zz z
p ç dh v gh q ll ñ rr ş th ŭ gc zh

Të-pakundreqta.

a e ë h i j m o

MËSIM 9.

Nëndëze me të-zëgjuet para të-përzëgmevet

a	e	ë	i	o	u	ŭ
ab	eb	ëb	ib	ob	ub	ŭb
ac	ec	ëc	ic	oc	uc	ŭc
aç	eç	ëç	iç	oç	uç	ŭç

Grŭkëtóre g k h
Qellëtóre j l n ñ q r rr gh
Fişëllóre s ş z zh

MËSIM 8.

Zër'i zëzënavet

Të-çkrifëta p t c f k q s th
Të-ngúrëta b d zz v g gh z dh
Të-tráşa a g k ll rr
Të-holla e gh q l r

Të-përkundreqta

b c d f g k l n r s t u zz z
p ç dh v gh q ll ñ rr ş th ŭ gc zh

Të-pakundreqta.

a e ë h i j m o

MËSIM 9.

Nëndëze me të-zëgjuet para të-përzëgmevet

a	e	ë	i	o	u	ŭ
ab	eb	ëb	ib	ob	ub	ŭb
ac	ec	ëc	ic	oc	uc	ŭc
aç	eç	ëç	iç	oç	uç	ŭç

ad	ed	ĕd	id	od	ud	ŭd
adh	edh	ĕdh	idh	odh	udh	ŭdh
af	ef	ĕf	if	of	uf	ŭf
ag	eg	ĕg	ig	og	ug	ŭg
agh	egh	ĕgh	igh	ogh	ugh	ŭgh
agç	egç	ĕgç	igç	ogç	ugç	ŭgç
ah	eh	ĕh	ih	oh	uh	ŭh
aj	ej	ĕj	ij	oj	uj	ŭj
ak	ek	ĕk	ik	ok	uk	ŭk
al	el	ĕl	il	ol	ul	ŭl
all	ell	ĕll	ill	oll	ull	ŭll
am	em	ĕm	im	om	um	ŭm
an	en	ĕn	in	on	un	ŭn
añ	eñ	ĕñ	iñ	oñ	uñ	ŭñ
ap	ep	ĕp	ip	op	up	ŭp
aq	eq	ĕq	iq	oq	uq	ŭq
ar	er	ĕr	ir	or	ur	ŭr
arr	err	ĕrr	irr	orr	urr	ŭrr
as	es	ĕs	is	os	us	ŭs
aş	eş	ĕş	iş	oş	uş	ŭs
at	et	ĕt	it	ot	ut	ŭt
ath	eth	ĕth	ith	oth	uth	ŭth

ad	ed	ĕd	id	od	ud	ŭd
adh	edh	ĕdh	idh	odh	udh	ŭdh
af	ef	ĕf	if	of	uf	ŭf
ag	eg	ĕg	ig	og	ug	ŭg
agh	egh	ĕgh	igh	ogh	ugh	ŭgh
agç	egç	ĕgç	igç	ogç	ugç	ŭgç
ah	eh	ĕh	ih	oh	uh	ŭh
aj	ej	ĕj	ij	oj	uj	ŭj
ak	ek	ĕk	ik	ok	uk	ŭk
al	el	ĕl	il	ol	ul	ŭl
all	ell	ĕll	ill	oll	ull	ŭll
am	em	ĕm	im	om	um	ŭm
an	en	ĕn	in	on	un	ŭn
añ	eñ	ĕñ	iñ	oñ	uñ	ŭñ
ap	ep	ĕp	ip	op	up	ŭp
aq	eq	ĕq	iq	oq	uq	ŭq
ar	er	ĕr	ir	or	ur	ŭr
arr	err	ĕrr	irr	orr	urr	ŭrr
as	es	ĕs	is	os	us	ŭs
aş	eş	ĕş	iş	oş	uş	ŭs
at	et	ĕt	it	ot	ut	ŭt
ath	eth	ĕth	ith	oth	uth	ŭth

av	ev	ëv	iv	ov	uv	ûv
az	ez	ëz	iz	oz	uz	ûz
azh	ezh	ëzh	izh	ozh	uzh	ûzh
azz	ezz	ëzz	izz	ozz	uzz	ûzz

MËSIM 10.

Nërrëfeu me të-përzëgnet para të-zëyshmeve

a	e	ë	i	o	u	û
ba	be	bë	bi	bo	bu	bû
ca	ce	cë	ci	co	cu	cû
ça	çe	çë	çi	ço	çu	çû
da	de	dë	di	do	du	dû
dha	dhe	dhë	dhi	dho	dhu	dhû
fa	fe	fë	fi	fo	fu	fû
ga	ge	gë	gi	go	gu	gû
gha	ghe	ghë	ghi	gho	ghu	ghû
gça	gçe	gçë	gçi	gço	gçu	gçû
ha	he	hë	hi	ho	hu	hû
ja	je	jë	ji	jo	ju	jû
ka	ke	kë	ki	ko	ku	kû
la	le	lë	li	lo	lu	lû
lla	lle	llë	lli	llo	llu	llû

av	ev	ëv	iv	ov	uv	ûv
az	ez	ëz	iz	oz	uz	ûz
azh	ezh	ëzh	izh	ozh	uzh	ûzh
azz	ezz	ëzz	izz	ozz	uzz	ûzz

MËSIM 10.

Nërrëfeu me të-përzëgnet para të-zëyshmeve

a	e	ë	i	o	u	û
ba	be	bë	bi	bo	bu	bû
ca	ce	cë	ci	co	cu	cû
ça	çe	çë	çi	ço	çu	çû
da	de	dë	di	do	du	dû
dha	dhe	dhë	dhi	dho	dhu	dhû
fa	fe	fë	fi	fo	fu	fû
ga	ge	gë	gi	go	gu	gû
gha	ghe	ghë	ghi	gho	ghu	ghû
gça	gçe	gçë	gçi	gço	gçu	gçû
ha	he	hë	hi	ho	hu	hû
ja	je	jë	ji	jo	ju	jû
ka	ke	kë	ki	ko	ku	kû
la	le	lë	li	lo	lu	lû
lla	lle	llë	lli	llo	llu	llû

ma	me	më	mi	mo	mu	mũ
na	ne	në	ni	no	nu	nũ
ña	ñe	ñë	ñi	ño	ñu	ñũ
pa	pe	pë	pi	po	pu	pũ
qa	qe	që	qi	qo	qu	qũ
ra	re	rë	ri	ro	ru	rũ
rra	rre	rrë	rri	rro	rru	rrũ
sa	se	së	si	so	su	sũ
ṣa	ṣe	ṣë	ṣi	ṣo	ṣu	ṣũ
ta	te	të	ti	to	tu	tũ
tha	the	thë	thi	tho	thu	thũ
va	ve	vë	vi	vo	vu	vũ
za	ze	zë	zi	zo	zu	zũ
zha	zho	zhë	zhi	zho	zhu	zhũ
zza	zze	zzë	zzi	zzo	zzu	zzũ

MËSIM 11.

Fjalë të-rrokëtze

ñë ghë po ri sa që ṣo ze ne mu ti se ṣe la ghu ca ve do sú ra di mi ño zu ro ha ku tha qe kû më çë ço ar as im ik ûll at uj nñ idh

ma	me	më	mi	mo	mu	mũ
na	ne	në	ni	no	nu	nũ
ña	ñe	ñë	ñi	ño	ñu	ñũ
pa	pe	pë	pi	po	pu	pũ
qa	qe	që	qi	qo	qu	qũ
ra	re	rë	ri	ro	ru	rũ
rra	rre	rrë	rri	rro	rru	rrũ
sa	se	së	si	so	su	sũ
ṣa	ṣe	ṣë	ṣi	ṣo	ṣu	ṣũ
ta	te	të	ti	to	tu	tũ
tha	the	thë	thi	tho	thu	thũ
va	ve	vë	vi	vo	vu	vũ
za	ze	zë	zi	zo	zu	zũ
zha	zho	zhë	zhi	zho	zhu	zhũ
zza	zze	zzë	zzi	zzo	zzu	zzũ

MËSIM 11.

Fjalë të-rrokëtze

ñë ghë po ri sa që ṣo ze ne mu ti se ṣe la ghu ca ve do sú ra di mi ño zu ro ha ku tha qe kû më çë ço ar as im ik ûll at uj nñ idh

oj eş út eq er ap op an bar pas
për çun mat ñoñ şût çap şit lis ruş
pat mur për lum lap ghak det
dëm fik miq var mez mir cap leq
fût mbuş pres vdig zjar dreq brez
plak krip şkoñ stap pşoñ mjel mpiñ
bredh şkel sjell mbin brûll plot
plas krap ştûp ment vend vark qelq
peşk fişk bişt lart rumb dhëmb lark
bark frënk cfurk plumb brisk mjaft
praps pleşt prift mbars ngordh zbret
cfrûn zbras ştrat ştrof ştrûdh ndroñ
ştrik zbrit ndreq.

MËSIM 12.

Şesë-dhjeta (-)

Dorë-ghatë sû-zi krûe-qûtét i-mirë
e-ligë të-tërë ñe-rë-zi-a

Şëtë-gjashtëza (')

Punë e-mirë = pun'e-mirë. Fuşë e-
gherë = fuş'e-gherë. Vijë e-mullirit =
vij'e-mullirit. Qime e-verdhë = qim'e-

oj eş út eq er ap op an bar pas
për çun mat ñoñ şût çap şit lis ruş
pat mur për lum lap ghak det
dëm fik miq var mez mir cap leq
fût mbuş pres vdig zjar dreq brez
plak krip şkoñ stap pşoñ mjel mpiñ
bredh şkel sjell mbin brûll plot
plas krap ştûp ment vend vark qelq
peşk fişk bişt lart rumb dhëmb lark
bark frënk cfurk plumb brisk mjaft
praps pleşt prift mbars ngordh zbret
cfrûn zbras ştrat ştrof ştrûdh ndroñ
ştrik zbrit ndreq.

MËSIM 12.

Şesë-dhjeta (-)

Dorë-ghatë sû-zi krûe-qûtét i-mirë
e-ligë të-tërë ñe-rë-zi-a

Şëtë-gjashtëza (')

Punë e-mirë = pun'e-mirë. Fuşë e-
gherë = fuş'e-gherë. Vijë e-mullirit =
vij'e-mullirit. Qime e-verdhë = qim'e-

verdhë. Lule e-malit = lul'e-malit. Guri i-bardhë = gur'i-bardhë. Sûri i-ñeriut = sûr'i-ñeriut. Udha e-madhe = udh'e-madhe. Maja e lisit = Maj'e lisit. Çë do = ç'do. Çë është = ç'është. Së munt = s'munt. Së vete = s'vete.

MËSIM 13.

Fjalë gumë rokïes

a — a ri — a lë — an fro — ar kë —
a — a ri — a lë — an fro — ar kë —
an drej — a rë — ariu është katër-
an drej — a rë — ariu është katër-
këmbës i-egërë — andrej është ñë
këmbës i-egërë — andrej është ñë
nga gjoqt'e mi
nga gjoqt'e mi

e — e rë — e mër — eg — e në —
e — e rë — e mër — eg — e në —
e pe — e the — en ghëll — frûn ñë
e pe — e the — en ghëll — frûn ñë
erë fort e-ftotë — emëri im është
erë fort e-ftotë — emëri im është

verdhë. Lule e-malit = lul'e-malit. Guri i-bardhë = gur'i-bardhë. Sûri i-ñeriut = sûr'i-ñeriut. Udha e-madhe = udh'e-madhe. Maja e lisit = Maj'e lisit. Çë do = ç'do. Çë është = ç'është. Së munt = s'munt. Së vete = s'vete.

MËSIM 13.

Fjalë gumë rokïes

a — a ri — a lë — an fro — ar kë —
a — a ri — a lë — an fro — ar kë —
an drej — a rë — ariu është katër-
an drej — a rë — ariu është katër-
këmbës i-egërë — andrej është ñë
këmbës i-egërë — andrej është ñë
nga gjoqt'e mi
nga gjoqt'e mi

e — e rë — e mër — eg — e në —
e — e rë — e mër — eg — e në —
e pe — e the — en ghëll — frûn ñë
e pe — e the — en ghëll — frûn ñë
erë fort e-ftotë — emëri im është
erë fort e-ftotë — emëri im është

jovan — enghëlli ri mbë qellt
jovan — enghëlli ri mbë qellt
b — bu rë — bal të — be së — ba ri
b — bu rë — bal të — be së — ba ri
— bër je — boş ti — burri është m'i-
— bër je — boş ti — burri është m'i-
madh se gruaja — me baltët bëjmë
madh se gruaja — me baltët bëjmë
kthize, qaramidhe — bari është ûş-
kthize, qaramidhe — bari është ûş-
qim'i bagëtivetë
qim'i bagëtivetë
c — cu cë — co pë — ca pi — ca zë
c — cu cë — co pë — ca pi — ca zë
— ci li — ci pë — cuc'e-vogëlë më-
— ci li — ci pë — cuc'e-vogëlë më-
son fort mirë
son fort mirë
d — do ra — dru ri — dru dhe —
d — do ra — dru ri — dru dhe —
duk je — duş ku — da şi — me do-
duk je — duş ku — da şi — me do-

jovan — enghëlli ri mbë qellt
jovan — enghëlli ri mbë qellt
b — bu rë — bal të — be së — ba ri
b — bu rë — bal të — be së — ba ri
— bër je — boş ti — burri është m'i-
— bër je — boş ti — burri është m'i-
madh se gruaja — me baltët bëjmë
madh se gruaja — me baltët bëjmë
kthize, qaramidhe — bari është ûş-
kthize, qaramidhe — bari është ûş-
qim'i bagëtivetë
qim'i bagëtivetë
c — cu cë — co pë — ca pi — ca zë
c — cu cë — co pë — ca pi — ca zë
— ci li — ci pë — cuc'e-vogëlë më-
— ci li — ci pë — cuc'e-vogëlë më-
son fort mirë
son fort mirë
d — do ra — dru ri — dru dhe —
d — do ra — dru ri — dru dhe —
duk je — duş ku — da şi — me do-
duk je — duş ku — da şi — me do-

rët şerbojemi në ç'do punë — duşku
rët şerbojemi në ç'do punë — duşku
është m'i-fortë se bredhi
është m'i-fortë se bredhi
f — fa rë — fa qe — fla gë — flu tür
f — fa rë — fa qe — fla gë — flu tür
— flo ke — fla më — flutüra flutüron
— flo ke — fla më — flutüra flutüron
tërë verënë — flokea është mvesje
tërë verënë — flokea është mvesje
şqipëtari
şqipëtari
k — ko kë — ka lë — kra pi — këm bë
k — ko kë — ka lë — kra pi — këm bë
— kën dez — koka ësht' e-mbuloarë
— kën dez — koka ësht' e-mbuloarë
me leş — ka li im ka revan të-mirë
me leş — ka li im ka revan të-mirë
këndezi këndon
këndezi këndon
g — go jë — gu ri — ge gë — gha ku
g — go jë — gu ri — ge gë — gha ku

rët şerbojemi në ç'do punë — duşku
rët şerbojemi në ç'do punë — duşku
është m'i-fortë se bredhi
është m'i-fortë se bredhi
f — fa rë — fa qe — fla gë — flu tür
f — fa rë — fa qe — fla gë — flu tür
— flo ke — fla më — flutüra flutüron
— flo ke — fla më — flutüra flutüron
tërë verënë — flokea është mvesje
tërë verënë — flokea është mvesje
şqipëtari
şqipëtari
k — ko kë — ka lë — kra pi — këm bë
k — ko kë — ka lë — kra pi — këm bë
— kën dez — koka ësht' e-mbuloarë
— kën dez — koka ësht' e-mbuloarë
me leş — ka li im ka revan të-mirë
me leş — ka li im ka revan të-mirë
këndezi këndon
këndezi këndon
g — go jë — gu ri — ge gë — gha ku
g — go jë — gu ri — ge gë — gha ku

gçe pi — me gojët fjalojmë dhe
gçe pi — me gojët fjalojmë dhe
hamë — guri është m'i-fortë se druri
hamë — guri është m'i-fortë se druri
d — de le — di mër — dhe ri — do rë
d — de le — di mër — dhe ri — do rë
— dhëm bë — dimëri është m'i-ftohtë
— dhëm bë — dimëri është m'i-ftohtë
se vera — dhëmbët na ndjnë më
se vera — dhëmbët na ndjnë më
të ngrënë
të ngrënë
q — qe re — qo lli — qe ni —
q — qe re — qo lli — qe ni —
qer thull — qeren'e eqinë qetë — qeni
qer thull — qeren'e eqinë qetë — qeni
ruanë ghën'e të zott
ruanë ghën'e të zott
ç — çi pe — çu ni — ço lës — ça pi
ç — çi pe — çu ni — ço lës — ça pi
ço nës — çip emërojetë në majë
ço nës — çip emërojetë në majë

gçe pi — me gojët fjalojmë dhe
gçe pi — me gojët fjalojmë dhe
hamë — guri është m'i-fortë se druri
hamë — guri është m'i-fortë se druri
d — de le — di mër — dhe ri — do rë
d — de le — di mër — dhe ri — do rë
— dhëm bë — dimëri është m'i-ftohtë
— dhëm bë — dimëri është m'i-ftohtë
se vera — dhëmbët na ndjnë më
se vera — dhëmbët na ndjnë më
të ngrënë
të ngrënë
q — qe re — qo lli — qe ni —
q — qe re — qo lli — qe ni —
qer thull — qeren'e eqinë qetë — qeni
qer thull — qeren'e eqinë qetë — qeni
ruanë ghën'e të zott
ruanë ghën'e të zott
ç — çi pe — çu ni — ço lës — ça pi
ç — çi pe — çu ni — ço lës — ça pi
ço nës — çip emërojetë në majë
ço nës — çip emërojetë në majë

ghëe çelësi na şërbon më të-celu-
ghëe — çelësi na şërbon më të-celu-
rit'a më të-mbâllurit të ç'do ghëje
rit'a më të-mbâllurit të ç'do ghëje
h — hë në — hi ri — ham je —
h — hë në — hi ri — ham je —
hûmb je — hëna na ndrit natënë
hûmb je — hëna na ndrit natënë
— hiri na duhetë për të bërë sapun
— hiri na duhetë për të bërë sapun
l — lu le — lo pë — lje pu ri — laş të
l — lu le — lo pë — lje pu ri — laş të
— li më — luletë në verë bukurojnë
— li më — luletë në verë bukurojnë
dhenë — lopa na ep qumështë
dhenë — lopa na ep qumështë
m — ma li — mo lla — maj mun —
m — ma li — mo lla — maj mun —
mbre ti — ma ghe — majmuni nghet
mbre ti — ma ghe — majmuni nghet
me ñerinë — mbreti urdhëron të-tërë
me ñerinë — mbreti urdhëron të-tërë

ghëe çelësi na şërbon më të-celu-
ghëe — çelësi na şërbon më të-celu-
rit'a më të-mbâllurit të ç'do ghëje
rit'a më të-mbâllurit të ç'do ghëje
h — hë në — hi ri — ham je —
h — hë në — hi ri — ham je —
hûmb je — hëna na ndrit natënë
hûmb je — hëna na ndrit natënë
— hiri na duhetë për të bërë sapun
— hiri na duhetë për të bërë sapun
l — lu le — lo pë — lje pu ri — laş të
l — lu le — lo pë — lje pu ri — laş të
— li më — luletë në verë bukurojnë
— li më — luletë në verë bukurojnë
dhenë — lopa na ep qumështë
dhenë — lopa na ep qumështë
m — ma li — mo lla — maj mun —
m — ma li — mo lla — maj mun —
mbre ti — ma ghe — majmuni nghet
mbre ti — ma ghe — majmuni nghet
me ñerinë — mbreti urdhëron të-tërë
me ñerinë — mbreti urdhëron të-tërë

kombin'e tii—në maghetë gatuhenë
kombin'e tii—në maghetë gatuhenë
bukëtë
bukëtë
n—na të—nu ni—ne sër—na pë
n—na të—nu ni—ne sër—na pë
—nuni ardhi sonte natënë—me
—nuni ardhi sonte natënë—me
napët kullojet qumështi
napët kullojet qumështi
ñ—ñe ri—ñer kë—ñë ri—ño va
ñ—ñe ri—ñer kë—ñë ri—ño va
—këjo është ñerka eme—ñëri pe
—këjo është ñerka eme—ñëri pe
këta më ñovi
këta më ñovi
p—pu lë—pa lë—pe së—pan di
p—pu lë—pa lë—pë së—pan di
—pandi blevi pesë pula—peti pu-
—pandi blevi pesë pula—peti pu-
novi tërë ditënë
novi tërë ditënë

kombin'e tii—në maghetë gatuhenë
kombin'e tii—në maghetë gatuhenë
bukëtë
bukëtë
n—na të—nu ni—ne sër—na pë
n—na të—nu ni—ne sër—na pë
—nuni ardhi sonte natënë—me
—nuni ardhi sonte natënë—me
napët kullojet qumështi
napët kullojet qumështi
ñ—ñe ri—ñer kë—ñë ri—ño va
ñ—ñe ri—ñer kë—ñë ri—ño va
—këjo është ñerka eme—ñëri pe
—këjo është ñerka eme—ñëri pe
këta më ñovi
këta më ñovi
p—pu lë—pa lë—pe së—pan di
p—pu lë—pa lë—pë së—pan di
—pandi blevi pesë pula—peti pu-
—pandi blevi pesë pula—peti pu-
novi tërë ditënë
novi tërë ditënë

r — ri pi — ru gë — ra pi — re të —
r — ri pi — ru gë — ra pi — rë të —
rapi vjen rugăsë — retë u-ndanë
rapi vjen rugăsë — retë u-ndanë
ripa ripa
ripa ripa
s — sû ri — şiu — si për — şu më —
s — sû ri — şiu — si për — şu më —
sûri şëkon — şiu lak dhenë — şumë
sûri şëkon — şiu lak dhenë — şumë
veta
veta
t — tû mi — the si — thel pi — tu şı
t — tû mi — the si — thel pi — tu rë
tûmi ëşt'i-zez — kam ñë thes me tura
tûmi ëşt'i-zez — kam në thes me tura
u — u në — u rë — û ve — û lli —
u — u në — u rë — û ve — û lli —
unë dua të-mirënë — ûlli driton na-
unë dua të-mirënë — ûlli driton na-
tënë
tënë

r — ri pi — ru gë — ra pi — re të —
r — ri pi — ru gë — ra pi — rë të —
rapi vjen rugăsë — retë u-ndanë
rapi vjen rugăsë — retë u-ndanë
ripa ripa
ripa ripa
s — sû ri — şiu — si për — şu më —
s — sû ri — şiu — si për — şu më —
sûri şëkon — şiu lak dhenë — şumë
sûri şëkon — şiu lak dhenë — şumë
veta
veta
t — tû mi — the si — thel pi — tu şı
t — tû mi — the si — thel pi — tu rë
tûmi ëşt'i-zez — kam ñë thes me tura
tûmi ëşt'i-zez — kam në thes me tura
u — u në — u rë — û ve — û lli —
u — u në — u rë — û ve — û lli —
unë dua të-mirënë — ûlli driton na-
unë dua të-mirënë — ûlli driton na-
tënë
tënë

v — ve rë — va ri — va ni — va llo
v — ve rë — va ri — va ni — va llo
— në verët është ngrotë — vani lot
— në verët është ngrotë — vani lot
valle
valle
z — zo ti — ze mër — ze zo — zha bë
z — zo ti — ze mër — ze zo — zha bë
— zoti është perëndia — zemëra ime
— zoti është perëndia — zemëra ime
qan për tâ
qan për tâ

MËSIM 14.

Të-çelurit të zëvevet

Zgjatje	(')	á é í ó ú
Ndrúsje	(˘)	ë û
Nărûsj'e-ghatë	(-)	ë û

Mësim, vërtét, arôû, lëvdó, cúni, rëmún, ştëpi, mësonëtór, punëtór, e-ëmbël, dhëndër, vërë, është, rëndë, lëng, zëmërë, bërje, fatûrë, lûró, ûll, pasqûrë, atû, tâm, tâmón, ûrë, qûpi, mbûlle.

---

v — ve rë — va ri — va ni — va llo
v — ve rë — va ri — va ni — va llo
— në verët është ngrotë — vani lot
— në verët është ngrotë — vani lot
valle
valle
z — zo ti — ze mër — ze zo — zha bë
z — zo ti — ze mër — ze zo — zha bë
— zoti është perëndia — zemëra ime
— zoti është perëndia — zemëra ime
qan për tâ
qan për tâ

MËSIM 14.

Të-çelurit të zëvevet

Zgjatje	(')	á é í ó ú
Ndrúsje	(˘)	ë û
Nărûsj'e-ghatë	(-)	ë û

Mësim, vërtét, arôû, lëvdó, cúni, rëmún, ştëpi, mësonëtór, punëtór, e-ëmbël, dhëndër, vërë, është, rëndë, lëng, zëmërë, bërje, fatûrë, lûró, ûll, pasqûrë, atû, tâm, tâmón, ûrë, qûpi, mbûlle.

MËSIM 15.

Zëzëza të-mëdha

a A *Nerïu po pati dëjtrë,*
E ghen punëzën'e-mirë. *a A*

Artu ështi-ëgërë. Aii ron në për pûllet të-medhénj e të-dendurë. Âri ështi-vdzeiturë. Prei ati bënenë më të-gjuma të-vdejtura plâçka. Alë qûetë ç'do farë-ghéje që ghéndetë gjum'e-pâkëtë. Ati im është fë plak prej ati më të dëgjuritë. Aii do âlin dhe êmën e vet.

b B *Zemëra q'ështe-geruar,*
Kur-do-her' ështe-gëzuar. *b B*

Bâltë qubetë dhéu i-trazúarë me ujë. Prei balte bëjmë: tulla, shömma, pôçe, mûret'të-gjëpisë e.g.t. Bualli është m'i-madh se kâu. Bûka bëjetë prej grâri. Bimë quajmë ç'do farë-ghëje që del prej dhéut po si tërë mbiarëzirat që dukenë mbi dhet.

c C *E-liga të zvertit,*
Të mërzit e të manit. *c C*

Cápi është bagëtí e-ûrtë. Mjgtâ të capit neve e-hamë dhe lëkurën' e leshtë të ti e márëm për c'do punëra. Cápë qûetë fë ghë që mbalón ghëkafshë. Cipa është gûm'e-hollë. Cúca mësón gjumë gjëtitë të-ellënë s'mundon t'e-arîtë tiétërë cúcë.

MËSIM 15.

Zëzëza të-mëdha

a A *Nerïu po pati dëjtrë,*
E ghen punëzën'e-mirë. *a A*

Artu ështi-ëgërë. Aii ron në për pûllet të-medhénj e të-dendurë. Âri ështi-vdzeiturë. Prei ati bënenë më të-gjuma të-vdejtura plâçka. Alë qûetë ç'do farë-ghéje që ghéndetë gjum'e-pâkëtë. Ati im është fë plak prej ati më të dëgjuritë. Aii do âlin dhe êmën e vet.

b B *Zemëra q'ështe-geruar,*
Kur-do-her' ështe-gëzuar. *b B*

Bâltë qubetë dhéu i-trazúarë me ujë. Prei balte bëjmë: tulla, shömma, pôçe, mûret'të-gjëpisë e.g.t. Bualli është m'i-madh se kâu. Bûka bëjetë prej grâri. Bimë quajmë ç'do farë-ghëje që del prej dhéut po si tërë mbiarëzirat që dukenë mbi dhet.

c C *E-liga të zvertit,*
Të mërzit e të manit. *c C*

Cápi është bagëtí e-ûrtë. Mjgtâ të capit neve e-hamë dhe lëkurën' e leshtë të ti e márëm për c'do punëra. Cápë qûetë fë ghë që mbalón ghëkafshë. Cipa është gûm'e-hollë. Cúca mësón gjumë gjëtitë të-ellënë s'mundon t'e-arîtë tiétërë cúcë.

ç Ç *Udhëz'e-zuit ëgj'urtësia,*
Vëtëm të-mirën'do perëndia. ç Ç

Çipi është ūë të-hapure pe ştatë-dhet e pesë qind-matëse të şkëlmëvet (këmbëve). Çelës emërójmë ūë végëlë me të-cilënë nevet mūndimë të çelimë dhe të mbúllimë ç'do që të na mundetë. Çūn'i ne mori ūë lavdí gúmë të-madhe në mësimt.

d D *Kuq s'do t'emën'e tanë,*
S'ghen te-mër'as më so-ş'anë. d D

Dóra na ndi për c'do fárë-ghëje që këmi për të bërë. Në ūerí që s'ka dorë emërojetë dorac. Dhëu është po sí ūë lëmş dhe vërtitetë përqárk djéllit dhe hënëzës. Dheú është gúmë më pránë hënëzës se djellit.

e E *Përtoźësi ëgj'i-mjerë,*
Punëtorí e ghen nderë. e E

Ëmër emërójmë ūë ţalë me të-cilënë mundimë që të réfejmë c'do fárë-ghëje. Elena është bë emërë me të cilinë emërójmë ūë prúa. Ethe është ūë sëmundë fort e-ligë.

ë Ë *Ditoría ëgj'e-mirë,*
Si dríta ndë erësirë. ë Ë

Ëndërë emerójetë c'do ghë që i paradúketë ūeríat në ghúmë dhe ëndëra vjen prej ghaku. Embëlsira është ūë prej şţjatë ato më të-pëlqúeratë

ç Ç *Udhëz'e-zuit ëgj'urtësia,*
Vëtëm të-mirën'do perëndia. ç Ç

Çipi është ūë të-hapure pe ştatë-dhet e pesë qind-matëse të şkëlmëvet (këmbëve). Çelës emërójmë ūë végëlë me të-cilënë nevet mūndimë të çelimë dhe të mbúllimë ç'do që të na mundetë. Çūn'i ne mori ūë lavdí gúmë të-madhe në mësimt.

d D *Kuq s'do t'emën'e tanë,*
S'ghen te-mër'as më so-ş'anë. d D

Dóra na ndi për c'do fárë-ghëje që këmi për të bërë. Në ūerí që s'ka dorë emërojetë dorac. Dhëu është po sí ūë lëmş dhe vërtitetë përqárk djéllit dhe hënëzës. Dheú është gúmë më pránë hënëzës se djellit.

e E *Përtoźësi ëgj'i-mjerë,*
Punëtorí e ghen nderë. e E

Ëmër emërójmë ūë ţalë me të-cilënë mundimë që të réfejmë c'do fárë-ghëje. Elena është bë emërë me të cilinë emërójmë ūë prúa. Ethe është ūë sëmundë fort e-ligë.

ë Ë *Ditoría ëgj'e-mirë,*
Si dríta ndë erësirë. ë Ë

Ëndërë emerójetë c'do ghë që i paradúketë ūeríat në ghúmë dhe ëndëra vjen prej ghaku. Embëlsira është ūë prej şţjatë ato më të-pëlqúeratë

dhe gjën të êmbëlsirës e kanë: gogëri, ruşkatë fiqtë, e më të-guma pénë.

f F *Dë që nukë mëson,*
jetënë të-zez'e gbon. *f F*

Fárë emërójetë c'do që vëştrójnë me sût, se c'do që vëştrójnë êşt'e bërë prej fare dhe êştë fárë. Frúmë emërójetë në farë âvulli të-cilin'e përbrendójmë dhe e përjaştójmë prëj vet-vëtes' sonë për që të mûndúmë të rojmë më kötë jétë.

g G *Duaj mëmën'e atën,*
Që të t'apin uratën. *g G*

Gójënë e kémi për të-ğalóarë, për të marë frúmë, për të-përtrûpurë dhe ş.t.t. Gëaku êştë në lënk i-kuq e i-kripëtë përndarë në për trûp të c'do lëvizjeje. Gçóke emërójëtë në gegërit në róbe me të-cilënë gegëtë mbajnë zii Skenderbéjnë.

h H *Sa do i-punu' të jeş,*
Punúar të mos e leş. *h H*

Hékuri êştë në metal i-fortë dhe şum'i-punşim. Prej hékuri hëjënë dísa fára végëla: posi sopáta, şqepári, plúgu e.t.t. Hënëza êştë në lëmş po si edhe dheu ûnë.

i I *Ka nxitë nga përmdia,*
Kuş ka me djersit'të tija. *i I*

Ilo emërónínë vëllánë t'im i-cili ka vdékurë prej tetë vjétş dhe mua s'mûndet ëdot që të më dálë ndër-mëntş.

dhe gjën të êmbëlsirës e kanë: gogëri, ruşkatë fiqtë, e më të-guma pénë.

f F *Dë që nukë mëson,*
jetënë të-zez'e gbon. *f F*

Fárë emërójetë c'do që vëştrójnë me sût, se c'do që vëştrójnë êşt'e bërë prej fare dhe êştë fárë. Frúmë emërójetë në farë âvulli të-cilin'e përbrendójmë dhe e përjaştójmë prëj vet-vëtes' sonë për që të mûndúmë të rojmë më kötë jétë.

g G *Duaj mëmën'e atën,*
Që të t'apin uratën. *g G*

Gójënë e kémi për të-ğalóarë, për të marë frúmë, për të-përtrûpurë dhe ş.t.t. Gëaku êştë në lënk i-kuq e i-kripëtë përndarë në për trûp të c'do lëvizjeje. Gçóke emërójëtë në gegërit në róbe me të-cilënë gegëtë mbajnë zii Skenderbéjnë.

h H *Sa do i-punu' të jeş,*
Punúar të mos e leş. *h H*

Hékuri êştë në metal i-fortë dhe şum'i-punşim. Prej hékuri hëjënë dísa fára végëla: posi sopáta, şqepári, plúgu e.t.t. Hënëza êştë në lëmş po si edhe dheu ûnë.

i I *Ka nxitë nga përmdia,*
Kuş ka me djersit'të tija. *i I*

Ilo emërónínë vëllánë t'im i-cili ka vdékurë prej tetë vjétş dhe mua s'mûndet ëdot që të më dálë ndër-mëntş.

j J *Nerïu që vetëm për vetë punon,*
Është si ñë dru, që pemë s'lepon. *j J*

Javë emërójmë ßë të-katërtën'e ßë muaji. Java ka ştatë ditë, të-cilatë janë këto : e-djélë, e-hënë, e-mārtë, e mërkurë, e-ënte, e-prëmte, e-ştunë.

k K *Zerë të-vërtetuë,*
Të trashëgoj jetënë. *k K*

Kali është ßë katërkëmbës i bùtë dhe është m'i-madh se gomari. Kalit i hípimë mbë kurriz, e mbrójmë mbë qérret, dhe mbë plugt.

l L *I'u pasurë dëturi,*
S'guelë ßerïu ßeri. *l L*

Lule emërójenë tërë bimëratë që dálinë prej dheu dhe bŷjnë ra flétë prej ştumë fára fútûraş dhe bienë érë të-pëlqëerë e të-búkurë. Lis emërójetë c'do dru që është i-madh.

m M *Po s'bërë ñë të-mirë në botë,*
Jetën'e bërë, dëm, vate botë. *m M*

Mal emërójmë ßë cópë vend që është ştúmë mi-lártër se vísetë që ka rótullë ti. Múşkë emërójetë ßë katërkëmbës i-lindurë prej pelë të-başkoarë me gomart.

n N *Mendo pa folë, mos thuaj c'do,*
Mendo pa bëj dhe mos u-nxito. *n N*

Naum është ßë émërë búri. Nip emërójetë djá-li' i-satë motre dhe i-tit vellaj.

j J *Nerïu që vetëm për vetë punon,*
Është si ñë dru, që pemë s'lepon. *j J*

Javë emërójmë ßë të-katërtën'e ßë muaji. Java ka ştatë ditë, të-cilatë janë këto : e-djélë, e-hënë, e-mārtë, e mërkurë, e-ënte, e-prëmte, e-ştunë.

k K *Zerë të-vërtetuë,*
Të trashëgoj jetënë. *k K*

Kali është ßë katërkëmbës i bùtë dhe është m'i-madh se gomari. Kalit i hípimë mbë kurriz, e mbrójmë mbë qérret, dhe mbë plugt.

l L *I'u pasurë dëturi,*
S'guelë ßerïu ßeri. *l L*

Lule emërójenë tërë bimëratë që dálinë prej dheu dhe bŷjnë ra flétë prej ştumë fára fútûraş dhe bienë érë të-pëlqëerë e të-búkurë. Lis emërójetë c'do dru që është i-madh.

m M *Po s'bërë ñë të-mirë në botë,*
Jetën'e bërë, dëm, vate botë. *m M*

Mal emërójmë ßë cópë vend që është ştúmë mi-lártër se vísetë që ka rótullë ti. Múşkë emërójetë ßë katërkëmbës i-lindurë prej pelë të-başkoarë me gomart.

n N *Mendo pa folë, mos thuaj c'do,*
Mendo pa bëj dhe mos u-nxito. *n N*

Naum është ßë émërë búri. Nip emërójetë djá-li' i-satë motre dhe i-tit vellaj.

ñ Ñ *Nê që bën likjt, mirë s'gken,*
Leta ñerint ja cpërblen.

Neriu është zot mi vëtet të lii edhe është mbërrët për mi tërë levizjet. Neriu ka dituri të-madhe dhe ca nga ca, po për-hap dituritë, më të-madhe.

o O *Mos gënë se të mësojnë*
Pa pastaj më s'të besojnë

Oç emërojetë ës viçe bualliceje. Ori është émëri ës quteti pej Maqedhonis.

P p *Duket të rrëzç i-vërtetë,*
Pa të lëz emër për jetë.

Pula është ës çpeç i-çlëpisë. Ajo kakaris e bën vezë. Pûlli është të vent i-mbûgurë plôt me lisa. Në pûllt ghëndene çûmë ogërsira. Perëndija është'e-madhe mi tërë ghendjet.

q Q *Dukët gë nga vogëlia,*
Bërë zakon mirësia.

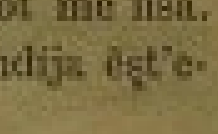

Qëni është të katërkëmbës i-bûtë dhe është çumë besetâr. Ajii rônn çtëpinë dhe ç'do plackë të të zôtt. Qûmështi është në balmét që na e japinë bagëtia.

r R *Mos vorë kurë nakar*
Të djek zemërn, është zjar.

Rugi është të pëme që ritetë në vreçtet. Prej ruçit bëjetë veru. Rëtë bëjenë prej avullit të-ujit. Rosa është m'e-vôgëlë se pata-

ñ Ñ *Nê që bën likjt, mirë s'gken,*
Leta ñerint ja cpërblen.

Neriu është zot mi vëtet të lii edhe është mbërrët për mi tërë levizjet. Neriu ka dituri të-madhe dhe ca nga ca, po për-hap dituritë, më të-madhe.

o O *Mos gënë se të mësojnë*
Pa pastaj më s'të besojnë

Oç emërojetë ës viçe bualliceje. Ori është émëri ës quteti pej Maqedhonis.

P p *Duket të rrëzç i-vërtetë,*
Pa të lëz emër për jetë.

Pula është ës çpeç i-çlëpisë. Ajo kakaris e bën vezë. Pûlli është të vent i-mbûgurë plôt me lisa. Në pûllt ghëndene çûmë ogërsira. Perëndija është'e-madhe mi tërë ghendjet.

q Q *Dukët gë nga vogëlia,*
Bërë zakon mirësia.

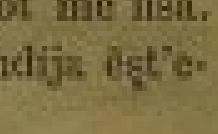

Qëni është të katërkëmbës i-bûtë dhe është çumë besetâr. Ajii rônn çtëpinë dhe ç'do plackë të të zôtt. Qûmështi është në balmét që na e japinë bagëtia.

r R *Mos vorë kurë nakar*
Të djek zemërn, është zjar.

Rugi është të pëme që ritetë në vreçtet. Prej ruçit bëjetë veru. Rëtë bëjenë prej avullit të-ujit. Rosa është m'e-vôgëlë se pata-

s S *Mos i bëj ñeriu në jetë*
Ghë, që s'do ta pësoñç vetë. ë J

Sëri është ñë prej të-pësë vëgëlat' të-gpirlit të-ne, me ndimët të së-ellit nëve mundime të vështrójmë c'do farë-ghëje. Spiro është ñë émërë që emërón ñë burë.

ş Ş *Vetëm e-mira ñerinë,*
E afron me gerëndinë. ë Ë

Şarë është ñë végëlë me të-cilënë prësëmë, garójmë drútë. Şeş emërójetë ñë vend i-gtrëgarë. Şqipëri emërójetë vëndi i-ne şqipëtarëvet. Şuli është ñë copë dru i-rumbullákté që víret më ñërët e më tjetërtë áné të veglësë për të mbájturë pelúren.

t T *Me udhë fito, me udhë kurrë,*
Dhe me udhë priş nga ato që ke. t T

Tùmi është ñë fuqi e drúvet, që l'şojnë duke djégur. Thimi është ñë émërë maşkulli. Thanë emërójetë ñë pémë që ritetë më lëpërë në për pûllotë dhë ne për vréştatë.

u U *Në mos ke e në mos ep dot,*
Për ti-mierin lëzo ñë lot. u U

Úrs emërójetë ñë údhë e-bërë për mbi ñë újë për të gkuarë ñerëzia. Ulku është ñë katërkëmbës i-egërë. Ati i pëlqéjnë gúmë bagetía.

s S *Mos i bëj ñeriu në jetë*
Ghë, që s'do ta pësoñç vetë. ë J

Sëri është ñë prej të-pësë vëgëlat' të-gpirlit të-ne, me ndimët të së-ellit nëve mundime të vështrójmë c'do farë-ghëje. Spiro është ñë émërë që emërón ñë burë.

ş Ş *Vetëm e-mira ñerinë,*
E afron me gerëndinë. ë Ë

Şarë është ñë végëlë me të-cilënë prësëmë, garójmë drútë. Şeş emërójetë ñë vend i-gtrëgarë. Şqipëri emërójetë vëndi i-ne şqipëtarëvet. Şuli është ñë copë dru i-rumbullákté që víret më ñërët e më tjetërtë áné të veglësë për të mbájturë pelúren.

t T *Me udhë fito, me udhë kurrë,*
Dhe me udhë priş nga ato që ke. t T

Tùmi është ñë fuqi e drúvet, që l'şojnë duke djégur. Thimi është ñë émërë maşkulli. Thanë emërójetë ñë pémë që ritetë më lëpërë në për pûllotë dhë ne për vréştatë.

u U *Në mos ke e në mos ep dot,*
Për ti-mierin lëzo ñë lot. u U

Úrs emërójetë ñë údhë e-bërë për mbi ñë újë për të gkuarë ñerëzia. Ulku është ñë katërkëmbës i-egërë. Ati i pëlqéjnë gúmë bagetía.

û Ũ	*Veç e-mira të nderon,* *dhe zemërnë ta gëzon.*	é Ý

Ülli është të lëruş posi dhe dheu hëneza djélli e.t.t.

v V	*Mos ji me dë faje kurë,* *ji i-drejt', i-mirë burë.*	e Y

Vrap emërójetë në e-nzitóarë. Vit emërójetë në veré dhe të dimërë. Végtë janë fërrat prej të-pésë véglavet të spirtit të në, me ndíméi të së cilevetë mëndimë të ndighójmë c'do fare-ghéje.

z Z	*Zoti ërvinë ka gatuar,* *me mend në kokë për të mendtuar.*	j Z

Zjárri është të fuqi e-madhe që na jep të-ngrótet. Me zjárr ngrójemi, gatóajmë ghellë, zjéjmë ujë. Zhúba është të lëvizëse që rón në tépërë në ujëtë.

MËSIM 16.

Lindje e fjalëvetë.

Korçe, korçar. Dhen, dheuar. Logë, lopeçar. Bukur', i-bukur, bukuróş. Verdhoş, verdhanik, i-verdhë. Trim, trimëri. Forcátë, i-fórtë. Şumë, şumice, i-şumë, şumó. Şëndel, şëdoş, i-şëndóşë. Drún, i-drúntë. Búrë, burërişte. Zógë, zógkë. Dhëmb, dhëmbje, dhëmbón. Qutét, qútetar, qutétje, i-qútetóar. Së, sëkë, mësuş. Këndë, kën-

û Ũ	*Veç e-mira të nderon,* *dhe zemërnë ta gëzon.*	é Ý

Ülli është të lëruş posi dhe dheu hëneza djélli e.t.t.

v V	*Mos ji me dë faje kurë,* *ji i-drejt', i-mirë burë.*	e Y

Vrap emërójetë në e-nzitóarë. Vit emërójetë në veré dhe të dimërë. Végtë janë fërrat prej të-pésë véglavet të spirtit të në, me ndíméi të së cilevetë mëndimë të ndighójmë c'do fare-ghéje.

z Z	*Zoti ërvinë ka gatuar,* *me mend në kokë për të mendtuar.*	j Z

Zjárri është të fuqi e-madhe që na jep të-ngrótet. Me zjárr ngrójemi, gatóajmë ghellë, zjéjmë ujë. Zhúba është të lëvizëse që rón në tépërë në ujëtë.

MËSIM 16.

Lindje e fjalëvetë.

Korçe, korçar. Dhen, dheuar. Logë, lopeçar. Bukur', i-bukur, bukuróş. Verdhoş, verdhanik, i-verdhë. Trim, trimëri. Forcátë, i-fórtë. Şumë, şumice, i-şumë, şumó. Şëndel, şëdoş, i-şëndóşë. Drún, i-drúntë. Búrë, burërişte. Zógë, zógkë. Dhëmb, dhëmbje, dhëmbón. Qutét, qútetar, qutétje, i-qútetóar. Së, sëkë, mësuş. Këndë, kën-

dím, këndo, këndetór. Mësim, mësó, mësóñës, mësoñëtór. Zemër, zemërim, zemëró, i-zemëróar. Faj, fajtór. Mir, mirë, mirësi, miró, mirës, i-mirë, përmir. Anë, anër, anó, anëró, ani, i-anóar, i-anëróar, anim, anërim. Plasë, plasár. Dárdhë, dardhar. Pşát, pşatár. Tişnicë, tişnicár. Elbasán, elbasánas. Prëmét, prëmétas. Şkódrë, şkodran. Dibrë, dibrán. Gegëni, gégë. Şqipëri, şqipëtar, şqip, şqipóñë. Pésë, pésëş, pesár, i-pésët. Qind, qindës, qindár, i-qindti. Zot, zoñë, zotó, i-zoti. Vllaña, vllá, vllaúcke. Turqia, türk, türkë. Frenghía, freng, frengë.

MËSIM 17.

Pikëzimet

(,) presë	— ndarës.
(.) pikë	( ) hark
(;) pikë-presë	[ ] klapë
(?) pyetës	„ “ çoñës
(!) çuditës	... pika
(:) dupika	§ perçeñe.

Presë.— Presa vijetë për të ndarë fjalët.

Pikë.— Pika vijetë kur mbarojetë fjalá.

Pikë-presë.— Pikë-presa ëgtë në mezi të presës e të pikës.

Pyetës.— Pyetesi vijetë për të pyeturë,

Çuditës,—Çuditësi vijetë në fjalët që tregojnë çudi a gas a elëm a nksafi.

dím, këndo, këndetór. Mësim, mësó, mësóñës, mësoñëtór. Zemër, zemërim, zemëró, i-zemëróar. Faj, fajtór. Mir, mirë, mirësi, miró, mirës, i-mirë, përmir. Anë, anër, anó, anëró, ani, i-anóar, i-anëróar, anim, anërim. Plasë, plasár. Dárdhë, dardhar. Pşát, pşatár. Tişnicë, tişnicár. Elbasán, elbasánas. Prëmét, prëmétas. Şkódrë, şkodran. Dibrë, dibrán. Gegëni, gégë. Şqipëri, şqipëtar, şqip, şqipóñë. Pésë, pésëş, pesár, i-pésët. Qind, qindës, qindár, i-qindti. Zot, zoñë, zotó, i-zoti. Vllaña, vllá, vllaúcke. Turqia, türk, türkë. Frenghía, freng, frengë.

MËSIM 17.

Pikëzimet

(,) presë	— ndarës.
(.) pikë	( ) hark
(;) pikë-presë	[ ] klapë
(?) pyetës	„ “ çoñës
(!) çuditës	... pika
(:) dupika	§ perçeñe.

Presë.— Presa vijetë për të ndarë fjalët.

Pikë.— Pika vijetë kur mbarojetë fjalá.

Pikë-presë.— Pikë-presa ëgtë në mezi të presës e të pikës.

Pyetës.— Pyetesi vijetë për të pyeturë,

Çuditës,—Çuditësi vijetë në fjalët që tregojnë çudi a gas a elëm a nksafi.

Dû-pika.— Të dû pikatë tregojnë të fjalë që vjen.

Ndarës.— ndarësi ndan ca fjalë nga të-tjeratë.

Ark, klapë.— Këto të-dûja mbûllinë ca fjallë.

Çqoñës.— Çqoñësi çqon fjalët'e thëna pej tjetëri.

Pika.— Pikatë tregojnë që ka dhe më për të thënë.

Përçeñë.— Përçeña vîretë në krûet të mësimevet.

MËSIM 18.

Vapóri është ûë anie, që ëcënë me ûë pëndë si pënd'e-mullirit, të-cilën'e rrutulón fuqi e âvullit t'ûjit që zjen brénda.

Udh'e-hékurt' është ûë udh'e-dzejtë e-ştróarë me dû vija hékuri, për mi të-cilatë rrugulójenë disá qére, që hiqenë prej ûë qéreje, e-cila lëviz nga âvulli i ûjit, që zjen brénda në të, e që kthen rotat e sája.

Tëlégráfi është ûë fil i-hekurtë i ndérë mi trarë që nga ûë vénd gjer më ûë tjatërë, në të-dû ânët' të të-cilit ndódhenë dû maqina për të dërgúarë fjálëtë nga ûë vëndi ne tjatëri.

Ştúpeçeña është ûë vend tek ştúpójenë fletëgëñat (vivllata) me zbçeñëza të-plumpta të-dërdhura, të cilatë radhójenë edhe lidhenë bashkë.

Zhargeña (fotografia) është ûë mjeştëri me të-

Dû-pika.— Të dû pikatë tregojnë të fjalë që vjen.

Ndarës.— ndarësi ndan ca fjalë nga të-tjeratë.

Ark, klapë.— Këto të-dûja mbûllinë ca fjallë.

Çqoñës.— Çqoñësi çqon fjalët'e thëna pej tjetëri.

Pika.— Pikatë tregojnë që ka dhe më për të thënë.

Përçeñë.— Përçeña vîretë në krûet të mësimevet.

MËSIM 18.

Vapóri është ûë anie, që ëcënë me ûë pëndë si pënd'e-mullirit, të-cilën'e rrutulón fuqi e âvullit t'ûjit që zjen brénda.

Udh'e-hékurt' është ûë udh'e-dzejtë e-ştróarë me dû vija hékuri, për mi të-cilatë rrugulójenë disá qére, që hiqenë prej ûë qéreje, e-cila lëviz nga âvulli i ûjit, që zjen brénda në të, e që kthen rotat e sája.

Tëlégráfi është ûë fil i-hekurtë i ndérë mi trarë që nga ûë vénd gjer më ûë tjatërë, në të-dû ânët' të të-cilit ndódhenë dû maqina për të dërgúarë fjálëtë nga ûë vëndi ne tjatëri.

Ştúpeçeña është ûë vend tek ştúpójenë fletëgëñat (vivllata) me zbçeñëza të-plumpta të-dërdhura, të cilatë radhójenë edhe lidhenë bashkë.

Zhargeña (fotografia) është ûë mjeştëri me të-

cflënë ngrijetë fûtûr'e-ßeriut edhé e c'do farë ghëje mi ßë qëlqe, edhé nga qelqea mi ßë copë kartë.

Karta bëjetë prej levëreş, të-cflatë i leu'e kâlbëjenë, pastáj i şkójnë nëpër ßë máqinë, e-cila i grin e i bën ßë brúmë të lëaktë; nga kû brúmë dërdhinë petë të-hóllo, i thâjnë e i présinë meşë meşë si i veştrójnë.

Âri, erghendi, hekuri, plumbi e të-tjerëtë metale nzírenë prej dheut, tëk ndódhenë si rremba nëpër mezt të baltës'e të gúrëvet; s'andejmi i nzjérinë, i tretinë e i punójnë.

Thënghilli bëjetë prej druş, të cilatë i venë stúve brenda në ßë gropë të hapurë në dhet, pastáj u venë zjar'e i ndézinë, edhe si bëjenë pruş, i mbulójnë me dhé e i lenë nënë dhét sa të gúhen'e të bëjenë thënghill.

Thengjill' i metáltë égtë ßë thënghill i-çkëlqûerë, që del nga dhéu, égt'i-hërë prej drúrëvet e barravet të-mbétura nënë dhét që mijëra vjétş.

Dheja égtë ßë her'e bekóarë gjell ßë herë në mot ße qenq edhé me të-rallë dú şqéra; legt'e saj q'e ka të-gúm'e te-butë i qéthetë për të tjer'e për të bërë me të c'do farë robe. Qúmégt'i saj égtë ßë ghë e-émbëlë e fort uşqeñëse prej së-cilësë nzíretë edhe ghálpët'e djáthët'e ajka e kósi e dhálli; miş'i saj égtë m'i-mir'i uşqímet të ßeriut; prej lëkúrës' së saj bëjenë şumë ghërra

cflënë ngrijetë fûtûr'e-ßeriut edhé e c'do farë ghëje mi ßë qëlqe, edhé nga qelqea mi ßë copë kartë.

Karta bëjetë prej levëreş, të-cflatë i leu'e kâlbëjenë, pastáj i şkójnë nëpër ßë máqinë, e-cila i grin e i bën ßë brúmë të lëaktë; nga kû brúmë dërdhinë petë të-hóllo, i thâjnë e i présinë meşë meşë si i veştrójnë.

Âri, erghendi, hekuri, plumbi e të-tjerëtë metale nzírenë prej dheut, tëk ndódhenë si rremba nëpër mezt të baltës'e të gúrëvet; s'andejmi i nzjérinë, i tretinë e i punójnë.

Thënghilli bëjetë prej druş, të cilatë i venë stúve brenda në ßë gropë të hapurë në dhet, pastáj u venë zjar'e i ndézinë, edhe si bëjenë pruş, i mbulójnë me dhé e i lenë nënë dhét sa të gúhen'e të bëjenë thënghill.

Thengjill' i metáltë égtë ßë thënghill i-çkëlqûerë, që del nga dhéu, égt'i-hërë prej drúrëvet e barravet të-mbétura nënë dhét që mijëra vjétş.

Dheja égtë ßë her'e bekóarë gjell ßë herë në mot ße qenq edhé me të-rallë dú şqéra; legt'e saj q'e ka të-gúm'e te-butë i qéthetë për të tjer'e për të bërë me të c'do farë robe. Qúmégt'i saj égtë ßë ghë e-émbëlë e fort uşqeñëse prej së-cilësë nzíretë edhe ghálpët'e djáthët'e ajka e kósi e dhálli; miş'i saj égtë m'i-mir'i uşqímet të ßeriut; prej lëkúrës' së saj bëjenë şumë ghërra

të nevojëta për të mvëşurit'e të mbathurit' të ñëriut.

Nëriu është m'i dóbët'ī të-ghithë ghërravet të ghalla se s'ka as leş në trupt që t'e rùajtë nga ta ftóhet'e nga şiu e dëbora, as dhëmbë të-mbëdhénë e të-mprëhëtë, as hrirë as thoñ të-fortë për të çqñerë e për të rëojturë, as thúndra në këmbëtë për të mos vrërë nga gurët'a nga ghëmbatë; po mëndjea që ka e ka bërë më të-fórtë nga të ghithë, duke gjëturë kaqë ghërra për të mvëşur'e të mbathurë e kaqë, ärmë për të rojturë (pásurë).

Şeşëri del pej ñë kallamizhdë të-trash'e të-ghatë që bëjetë në Eghúptë e nëpër ghithë vëndet tënzëhëta; kjo kallamizhde ka brenda ñë lëng t'ëmbëlë, të-cilin'e nxjérënë duke gjrúdhurë kallamizhdenë edhé kú lënga ngrin e bëjetë şeqér. N'Evrópë e nxjérënë edhé nga ca farë rëñëş si pangkari i-cili është ñë rëmë si qepa.

Kafeja bëjetë në Jemen t'Arabisë m'e-mira, po del edhé n'Amerikë; është pem'e ñë drúthi të-vogëlë, i-cili ep ca koqe rumbullake që janë dú koqe kafe në ñë gujáte.

Sapúni bëjetë şumë prej vàji, prej këlqere edhé prej ñë bálte q'ī thónë sodë. Në Krit bëjetë şumë sapun; bëjetë edhe në Çaměri, po me të qën'i-pelúrurë nuk ëşt'i-vëejturë.

Kripa del nga újët e détit, të cilën'e kthéjnë

të nevojëta për të mvëşurit'e të mbathurit' të ñëriut.

Nëriu është m'i dóbët'ī të-ghithë ghërravet të ghalla se s'ka as leş në trupt që t'e rùajtë nga ta ftóhet'e nga şiu e dëbora, as dhëmbë të-mbëdhénë e të-mprëhëtë, as hrirë as thoñ të-fortë për të çqñerë e për të rëojturë, as thúndra në këmbëtë për të mos vrërë nga gurët'a nga ghëmbatë; po mëndjea që ka e ka bërë më të-fórtë nga të ghithë, duke gjëturë kaqë ghërra për të mvëşur'e të mbathurë e kaqë, ärmë për të rojturë (pásurë).

Şeşëri del pej ñë kallamizhdë të-trash'e të-ghatë që bëjetë në Eghúptë e nëpër ghithë vëndet tënzëhëta; kjo kallamizhde ka brenda ñë lëng t'ëmbëlë, të-cilin'e nxjérënë duke gjrúdhurë kallamizhdenë edhé kú lënga ngrin e bëjetë şeqér. N'Evrópë e nxjérënë edhé nga ca farë rëñëş si pangkari i-cili është ñë rëmë si qepa.

Kafeja bëjetë në Jemen t'Arabisë m'e-mira, po del edhé n'Amerikë; është pem'e ñë drúthi të-vogëlë, i-cili ep ca koqe rumbullake që janë dú koqe kafe në ñë gujáte.

Sapúni bëjetë şumë prej vàji, prej këlqere edhé prej ñë bálte q'ī thónë sodë. Në Krit bëjetë şumë sapun; bëjetë edhe në Çaměri, po me të qën'i-pelúrurë nuk ëşt'i-vëejturë.

Kripa del nga újët e détit, të cilën'e kthéjnë

në postúte pakë të-thellë, edhé e lenë sa të bëjetë újëtë ávullë e të ngrijëtë n'erët, atë-herë kripa mbététë në fúnt të postátit.

MËSIM 19.

Numerégjnatë

1 një, 2 dú, 3 tri, 4 katërë, 5 pesë, 6 ghaştë, 7 ştatë, 8 tetë, 9 nëntë, 10 dhetë.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*

11 një-mbë-dhetë	21 një-zet e një
12 dú-mbë-dhetë	22 dy-zet e dú
13 trre-mbë-dhetë	23 një-zet e tri
14 katrë-mbë-dhetë	24 një-zet e katërë
15 pesë-mbë dhetë	25 një-zet e pesë
16 ghaştë-mbë-dhetë	26 një-zet e ghaştë
17 ştatë-mbë-dhetë	27 një-zet e ştatë
18 tetë-mbë-dhetë	28 një-zet e tetë
19 nëntë-mbë-dhetë	29 një-zet e nëntë
20 një-zet	30 tri-dhetë
40 dú-zet	70 ştatë-dhetë
50 pesë-dhetë	80 tetë-dhetë
60 ghaştë-dhetë	90 nëntë-qint

100 një-qint

në postúte pakë të-thellë, edhé e lenë sa të bëjetë újëtë ávullë e të ngrijëtë n'erët, atë-herë kripa mbététë në fúnt të postátit.

MËSIM 19.

Numerégjnatë

1 një, 2 dú, 3 tri, 4 katërë, 5 pesë, 6 ghaştë, 7 ştatë, 8 tetë, 9 nëntë, 10 dhetë.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*

11 një-mbë-dhetë	21 një-zet e një
12 dú-mbë-dhetë	22 dy-zet e dú
13 trre-mbë-dhetë	23 një-zet e tri
14 katrë-mbë-dhetë	24 një-zet e katërë
15 pesë-mbë dhetë	25 një-zet e pesë
16 ghaştë-mbë-dhetë	26 një-zet e ghaştë
17 ştatë-mbë-dhetë	27 një-zet e ştatë
18 tetë-mbë-dhetë	28 një-zet e tetë
19 nëntë-mbë-dhetë	29 një-zet e nëntë
20 një-zet	30 tri-dhetë
40 dú-zet	70 ştatë-dhetë
50 pesë-dhetë	80 tetë-dhetë
60 ghaştë-dhetë	90 nëntë-qint

100 një-qint

101 ñë-qint e ñë	600 gjashtë-qint
200 dy-qint	700 shtatë-qint
300 tre-qint	800 tetë-qint
400 katërë-qint	900 nëntë-qint
500 pesë-qint	1000 ñë-mijë

MESIM 20.

Ç'ejdi gëzueshme

Pëmë

Në djalë kuloste në fushë shqerat'ie t'et. Ndë ñë ditë du ke dashurë të gëzohë fushatarëte që punoninë dhenë për çark tii, zu të thëresë gumë me zërt te-naltë. „Hidhi se erdhi ulku!“ Nërëzit tecilëte qenë në punë ndë fushë, duke dighoarë të-thirurën'e djalit, rendënë të dalinë për ndimë. Kur arinë ndë tufet, panë, qëshse janë gëzuërë. Djali i kish gëzuërë, se po ulku s'qe rëfuërë. Tjetër' herë ulku erdh me të-vërtetë ne tufa me dhen. Djalli zu ghene të thëresë: hidhi, se erdhi ulku!“ Nerëzit që qenë nëpër fushë më s'rendënë, du ke mendoarë që djali na gëzuen. Ulku, du ke pa mos tremburë nga djali, zuri të fshoñë shqeratë, mori ñë prej to edhe iku me të në pyll.

---

101 ñë-qint e ñë	600 gjashtë-qint
200 dy-qint	700 shtatë-qint
300 tre-qint	800 tetë-qint
400 katërë-qint	900 nëntë-qint
500 pesë-qint	1000 ñë-mijë

MESIM 20.

Ç'ejdi gëzueshme

Pëmë

Në djalë kuloste në fushë shqerat'ie t'et. Ndë ñë ditë du ke dashurë të gëzohë fushatarëte që punoninë dhenë për çark tii, zu të thëresë gumë me zërt te-naltë. „Hidhi se erdhi ulku!“ Nërëzit tecilëte qenë në punë ndë fushë, duke dighoarë të-thirurën'e djalit, rendënë të dalinë për ndimë. Kur arinë ndë tufet, panë, qëshse janë gëzuërë. Djali i kish gëzuërë, se po ulku s'qe rëfuërë. Tjetër' herë ulku erdh me të-vërtetë ne tufa me dhen. Djalli zu ghene të thëresë: hidhi, se erdhi ulku!“ Nerëzit që qenë nëpër fushë më s'rendënë, du ke mendoarë që djali na gëzuen. Ulku, du ke pa mos tremburë nga djali, zuri të fshoñë shqeratë, mori ñë prej to edhe iku me të në pyll.

MËSIM 21.

Gomari

Kali

Gomari është m'i-vogëlë se sa kali. Gomari ka veşë të-mëdha dhe pëllet ga-do-të-herë şumë dhe ndûrë. Gomari ështi-mirë, dhe i-urtë, 'kur s'e zemërojmë dhe i japime të-ngrënë të mirë. [Aji bëjet i-lig, kur e zemërojmë. Gomari şpije şumë rendësirë mi kuriz dhe i pëlqen të ecëtë në mez të turrë me dhen dhe të kullotëñ mbëtë me to. Nëpër male ñërezitë ecinë kalcarë më gomar. Qëmëştin' të gomarëcës'e-pinë ñerezit'e-sëmurë.

MËSIM 22.

Bualli

Oxe

Bualli është m'i madh dhe m'i-fortë se kau. Në verët a s'duron dot në të-grotët dhe dimërit s'duron dot të-flotët. Për-andaj bualli dimërin'e dimëron në kolibe të-bëra nënë dhet dhe në verët kur është vap'e-madhe, futetë nëpër lumëra a nëpër pellghe. Qumështi i buallices është m'i-trashë dhe ka më şumë ghalpë, se sa i lopës. Bualli kur ështi-vogëlë, emërojetë oç a oçe. Buallica, kur është leonkë, ështe-egërsoarë dhe çë-

MËSIM 21.

Gomari

Kali

Gomari është m'i-vogëlë se sa kali. Gomari ka veşë të-mëdha dhe pëllet ga-do-të-herë şumë dhe ndûrë. Gomari ështi-mirë, dhe i-urtë, 'kur s'e zemërojmë dhe i japime të-ngrënë të mirë. [Aji bëjet i-lig, kur e zemërojmë. Gomari şpije şumë rendësirë mi kuriz dhe i pëlqen të ecëtë në mez të turrë me dhen dhe të kullotëñ mbëtë me to. Nëpër male ñërezitë ecinë kalcarë më gomar. Qëmëştin' të gomarëcës'e-pinë ñerezit'e-sëmurë.

MËSIM 22.

Bualli

Oxe

Bualli është m'i madh dhe m'i-fortë se kau. Në verët a s'duron dot në të-grotët dhe dimërit s'duron dot të-flotët. Për-andaj bualli dimërin'e dimëron në kolibe të-bëra nënë dhet dhe në verët kur është vap'e-madhe, futetë nëpër lumëra a nëpër pellghe. Qumështi i buallices është m'i-trashë dhe ka më şumë ghalpë, se sa i lopës. Bualli kur ështi-vogëlë, emërojetë oç a oçe. Buallica, kur është leonkë, ështe-egërsoarë dhe çë-

pon me briłłë. Bualli kulot bar. Ndë kolibet e ùşqejmë me bar të-thatë, me kaştë dhe me krunde.

Deleja, kau dhe bualli, pas si c'hanë dhe rafşojenë, e pertrûpinë me edhe ñë-herë të ngrënën'e tûre që kanë ngrënë. Për-antaj emërójenë bogëti përtrûpëse.

MËSIM 28.

Pula dhe këndézi

Pula

Pula ron përanë ştëpisë. Ajo bën vezë që në gatu-verë ger në vjeştë. Kur pelli pula ze të këndonë, vezët' të pulës'janë të-mira më të-ngrënë. Pula kuaçit vezëtë dhe prej sûreş nzjer zoga. Zoghtë, gher sa bëjenë më të-mbëdha, rinë për anë kuaçkësë. Kuaçka kërkon dheenë të ghëñë të-ngrënë për zoghtë. Zoghtë rûjnë nënë krahët'e kuaçkes. Kur vjen egërsira të rëmbeñë do-ñë zogë, kuaçka thëret zoghtë pas veteje, rijetë me egërsirënë dhe i roanë me thoñt'e saja.

Këndezi është m'i madh se pula. Aii ecënë më të-madh nëpër pulatë. Këndezi ka ñë lafşë në kokë dhe çipë më këmbët. Bişţin'e tii e mban përpjetë. Kur këndezi ghen për të ngrënë, thëret pulatë. Kur vjen do-ñë kendez'i naj ne hollórt,

pon me briłłë. Bualli kulot bar. Ndë kolibet e ùşqejmë me bar të-thatë, me kaştë dhe me krunde.

Deleja, kau dhe bualli, pas si c'hanë dhe rafşojenë, e pertrûpinë me edhe ñë-herë të ngrënën'e tûre që kanë ngrënë. Për-antaj emërójenë bogëti përtrûpëse.

MËSIM 28.

Pula dhe këndézi

Pula

Pula ron përanë ştëpisë. Ajo bën vezë që në gatu-verë ger në vjeştë. Kur pelli pula ze të këndonë, vezët' të pulës'janë të-mira më të-ngrënë. Pula kuaçit vezëtë dhe prej sûreş nzjer zoga. Zoghtë, gher sa bëjenë më të-mbëdha, rinë për anë kuaçkësë. Kuaçka kërkon dheenë të ghëñë të-ngrënë për zoghtë. Zoghtë rûjnë nënë krahët'e kuaçkes. Kur vjen egërsira të rëmbeñë do-ñë zogë, kuaçka thëret zoghtë pas veteje, rijetë me egërsirënë dhe i roanë me thoñt'e saja.

Këndezi është m'i madh se pula. Aii ecënë më të-madh nëpër pulatë. Këndezi ka ñë lafşë në kokë dhe çipë më këmbët. Bişţin'e tii e mban përpjetë. Kur këndezi ghen për të ngrënë, thëret pulatë. Kur vjen do-ñë kendez'i naj ne hollórt,

aii rijetë me të. Këndezi këndon natënë më të-ṣuma herë, që të aṣojûë punëtorëlë në punë. Prej këndezi hojetë klapon. Pula dhe këndezi hanë mel, elb, misër dhe të-tjera. Miṣtë të pulës'e të këndezit e hamë të-zjerë, të-pjekurë dhe ghelië.

MËSIM 24.

Mbleta

Bleta

Mjalta ẽṣt'e-émbëlë. Mjaltën'e bëjnë mbletëtë. Mbletët'e mbledhinë prej luleṣ dhe é sjellinë në koṣt. Asi-faṙe ato mbledhinë dhe dûllëtë, me të-eilënë bëjnë foletë, në të-cilatë vendojnë mjaltëtë. Në koṣt punojnë ṣumë të ṣuma mbletë. Mbletëtë janë ṣumë të-punëṣë. Ato frûtûllojnë të-tërë ditënë, që të mbledhinë mjaltë. Më si-cilîinë-do koṣ ghendetë ûë matkë. Mbletëtë i fulen'a i përuṙenë matkëṣë. Matka ri në koṣt dhe vëṣtron, që puna të mos mbetetë prapa. Prej vezët' të matkës lindenë mbletë. Mbletëtë kanë nga ûë thumb më anët' të-prapme. Me thumbt çipojnë ata të-cilët'i ze-mërojnë dhe i pengojnë ngaj puna. Në koṣt më ghendenë dhe të-tjera mbletë, të-cilatë s'punojnë dhe emërojenë të-lëna. Kur bletët'u-ṣumoanë ṣu-më tepërë ndë-ûë koṣ, atë-here ûëra anë prej sures sghedh ûë tjetërë matkë dhe dalinë jaṣtë

aii rijetë me të. Këndezi këndon natënë më të-ṣuma herë, që të aṣojûë punëtorëlë në punë. Prej këndezi hojetë klapon. Pula dhe këndezi hanë mel, elb, misër dhe të-tjera. Miṣtë të pulës'e të këndezit e hamë të-zjerë, të-pjekurë dhe ghelië.

MËSIM 24.

Mbleta

Bleta

Mjalta ẽṣt'e-émbëlë. Mjaltën'e bëjnë mbletëtë. Mbletët'e mbledhinë prej luleṣ dhe é sjellinë në koṣt. Asi-faṙe ato mbledhinë dhe dûllëtë, me të-eilënë bëjnë foletë, në të-cilatë vendojnë mjaltëtë. Në koṣt punojnë ṣumë të ṣuma mbletë. Mbletëtë janë ṣumë të-punëṣë. Ato frûtûllojnë të-tërë ditënë, që të mbledhinë mjaltë. Më si-cilîinë-do koṣ ghendetë ûë matkë. Mbletëtë i fulen'a i përuṙenë matkëṣë. Matka ri në koṣt dhe vëṣtron, që puna të mos mbetetë prapa. Prej vezët' të matkës lindenë mbletë. Mbletëtë kanë nga ûë thumb më anët' të-prapme. Me thumbt çipojnë ata të-cilët'i ze-mërojnë dhe i pengojnë ngaj puna. Në koṣt më ghendenë dhe të-tjera mbletë, të-cilatë s'punojnë dhe emërojenë të-lëna. Kur bletët'u-ṣumoanë ṣu-më tepërë ndë-ûë koṣ, atë-here ûëra anë prej sures sghedh ûë tjetërë matkë dhe dalinë jaṣtë

ati koçi. Atë-here thomi që rojit. Rojin'e zemë dhe e vendojmë ndë-ñë koç të-rü. Mbletëtë. meñë herë që po-sa u-vendounë ndë të, nisinë të punojnë ghene.

Kur ñë-koç u-rafçoa me pite mjaltë, ne presimë pite-mjaltët.

Prej pite-mjaltës çirúdhimë mjaltëte dhe mbetetë dúllëte. Mjaltin'e hamë. Prej dúllij bëjmë qirüs, të-cilëtë i ndezimë në qiçë (kliçë).

MËSIM 25.

Miz'e mëndafçitë

Flütura

Miz'e mëndafçitë na égtë çum'-e-fiocarçime. Miz'e mëndafçitë lindetë pej veze. Posa lindetë ze ha fletë-manaç. Miz'e mëndafçitë ritetë dhe bëjet'e-madhe në ghagt'a çlate javë. Gher-sa të ritetë miza fle katër herë ndë herra të ndara (ñoura): Kur fle, çvigetë pej tëkurës' së-vjetër dhe del me ñë tjetërë të-ree. Pas si ç'ritetë mjaftë, atë-here më s'ha më dhe nis të nghitetë, që të bëñë kukule. Pas ca ditç del pej kukules po-si flütürë. Flütüra nis të bëñë farë. Kuku-let'i heqimë në rotë që të bëjmë bürüngenk a mëndafç. Me bürüngenk a me mëndafçt bëjmë riza të-bukura dhe kemiçë të-holla, Miza ha fletë-manaç. Manat'i mbjellëm

ati koçi. Atë-here thomi që rojit. Rojin'e zemë dhe e vendojmë ndë-ñë koç të-rü. Mbletëtë. meñë herë që po-sa u-vendounë ndë të, nisinë të punojnë ghene.

Kur ñë-koç u-rafçoa me pite mjaltë, ne presimë pite-mjaltët.

Prej pite-mjaltës çirúdhimë mjaltëte dhe mbetetë dúllëte. Mjaltin'e hamë. Prej dúllij bëjmë qirüs, të-cilëtë i ndezimë në qiçë (kliçë).

MËSIM 25.

Miz'e mëndafçitë

Flütura

Miz'e mëndafçitë na égtë çum'-e-fiocarçime. Miz'e mëndafçitë lindetë pej veze. Posa lindetë ze ha fletë-manaç. Miz'e mëndafçitë ritetë dhe bëjet'e-madhe në ghagt'a çlate javë. Gher-sa të ritetë miza fle katër herë ndë herra të ndara (ñoura): Kur fle, çvigetë pej tëkurës' së-vjetër dhe del me ñë tjetërë të-ree. Pas si ç'ritetë mjaftë, atë-here më s'ha më dhe nis të nghitetë, që të bëñë kukule. Pas ca ditç del pej kukules po-si flütürë. Flütüra nis të bëñë farë. Kuku-let'i heqimë në rotë që të bëjmë bürüngenk a mëndafç. Me bürüngenk a me mëndafçt bëjmë riza të-bukura dhe kemiçë të-holla, Miza ha fletë-manaç. Manat'i mbjellëm

dhe i përrenditimë. Mánat' të-gartoara bëjnë fletënë më të-madhe se të atûre të-pagartoarate. Manat'i vendojmë në vije të dreqte në kopështë dhe nga do-ûë-herë bëjmë prej sûreş gardh të-ghallë.

MËSIM 26.

Ştëpimesoñea (Përmesimea)

Léna-dhasa

Unë vete (çapojemë) në ştëpi-mësoñetë. Ştëpi-mësoñea ñët me ştëpit të printvet. Në ştëpi-mësoñet janë fëmijë şumë, çuna dhe cuca. Fëmija që venë në ştëpi-mësoñet, emërojenë mësoñës a mësonëse. Në ştëpi-mësoñet këndoñ (şeñë-zënoñ) më vivllët (fletë-şeñet). Vivllen'e sjell nga ştëpia. Nga ştëpia në sjell edhe pllogçu, pendën, kallamaretë kartënë dhe vijetorenë. Në ştëpi-mës' oñet është dhe që dërasë. Më dërasët şkuajmë (zëşeñojmë) me tebeşir. Kondili është: pej pende, hekurij, pej plumbij, a pej gurij. Me kondilt të-gurtë şkruajmë mbë pllogçët. Kondilin'e-hekut'a e pendsim e nghûejmë në mellant (lenk-zezët) dhe şkruajmë mbë kartë. Vjëtorea na ndimon, që të şeñojmë vija mbë kartë dhe mbë pllogçë. Në ştëpi-mësoñet më vështroñ ndëñës.

dhe i përrenditimë. Mánat' të-gartoara bëjnë fletënë më të-madhe se të atûre të-pagartoarate. Manat'i vendojmë në vije të dreqte në kopështë dhe nga do-ûë-herë bëjmë prej sûreş gardh të-ghallë.

MËSIM 26.

Ştëpimesoñea (Përmesimea)

Léna-dhasa

Unë vete (çapojemë) në ştëpi-mësoñetë. Ştëpi-mësoñea ñët me ştëpit të printvet. Në ştëpi-mësoñet janë fëmijë şumë, çuna dhe cuca. Fëmija që venë në ştëpi-mësoñet, emërojenë mësoñës a mësonëse. Në ştëpi-mësoñet këndoñ (şeñë-zënoñ) më vivllët (fletë-şeñet). Vivllen'e sjell nga ştëpia. Nga ştëpia në sjell edhe pllogçu, pendën, kallamaretë kartënë dhe vijetorenë. Në ştëpi-mës' oñet është dhe që dërasë. Më dërasët şkuajmë (zëşeñojmë) me tebeşir. Kondili është: pej pende, hekurij, pej plumbij, a pej gurij. Me kondilt të-gurtë şkruajmë mbë pllogçët. Kondilin'e-hekut'a e pendsim e nghûejmë në mellant (lenk-zezët) dhe şkruajmë mbë kartë. Vjëtorea na ndimon, që të şeñojmë vija mbë kartë dhe mbë pllogçë. Në ştëpi-mësoñet më vështroñ ndëñës.

Dhe të-tjera ghërra të-mëpunşime. Mbë ndeşësit ri, vendoŭ fletëşeñat dhe şkruaš (zëşeñoŭ). Në-ştëpi-mësoñet është dhe mesoñëtori. Mësoñëtori na tregoñ istori të-bukura, na këndon këngë të pëlqyera dhe na mëson të këndojmë të skruajmë dhe të şumojmë.

Ne dighojmë mo të-vënëres istorit' të-bukura që na thotë mësoñëtori. Fëmia të-ëllëtë s'mësojnë şkroñë, mbetenë të poştërë.

MESIM 27.

Pasqyr'e şumëziwit

1× 2=	4× 4=16	7× 7=49
2× 2= 4	4× 5=20	7× 8=56
2× 3= 6	4× 6=24	7× 9=63
2× 4= 8	4× 7=28	7×10=70
2× 5=10	4× 8=32	8× 8=64
2× 6=12	4× 9=36	8× 9=72
2× 7=14	4×10=40	8×10=80
2× 8=16	5× 5=25	9× 9=81
2× 9=18	5× 6=30	9×10=90
2×10=20	5× 7=35	10× 10= 100
3× 3= 9	5× 8=40	10× 100= 1000
3× 4=12	5× 9=45	10×1000=10000
3× 5=15	5×10=50	
3× 6=18	6× 6=36	
3× 7=21	6× 7=42	
3× 8=24	6× 8=48	
3× 9=27	6× 9=54	
3×10=30	6×10=60	

Dhe të-tjera ghërra të-mëpunşime. Mbë ndeşësit ri, vendoŭ fletëşeñat dhe şkruaš (zëşeñoŭ). Në-ştëpi-mësoñet është dhe mesoñëtori. Mësoñëtori na tregoñ istori të-bukura, na këndon këngë të pëlqyera dhe na mëson të këndojmë të skruajmë dhe të şumojmë.

Ne dighojmë mo të-vënëres istorit' të-bukura që na thotë mësoñëtori. Fëmia të-ëllëtë s'mësojnë şkroñë, mbetenë të poştërë.

MESIM 27.

Pasqyr'e şumëziwit

1× 2=	4× 4=16	7× 7=49
2× 2= 4	4× 5=20	7× 8=56
2× 3= 6	4× 6=24	7× 9=63
2× 4= 8	4× 7=28	7×10=70
2× 5=10	4× 8=32	8× 8=64
2× 6=12	4× 9=36	8× 9=72
2× 7=14	4×10=40	8×10=80
2× 8=16	5× 5=25	9× 9=81
2× 9=18	5× 6=30	9×10=90
2×10=20	5× 7=35	10× 10= 100
3× 3= 9	5× 8=40	10× 100= 1000
3× 4=12	5× 9=45	10×1000=10000
3× 5=15	5×10=50	
3× 6=18	6× 6=36	
3× 7=21	6× 7=42	
3× 8=24	6× 8=48	
3× 9=27	6× 9=54	
3×10=30	6×10=60	

MËSIM 28.

Vdh'e-e-kurtë

Duke vájturë nga anët'e verïut fort lart ghejmë ca vende të-ftohëtë të-mbulóarë me dëbór'e me ákullë; atje dímëri është nëntë múaj, edhé të-tre múajtë që mbétenë për verë s'jánë më të-ngrotë se dímëri únë; në mest të dímërit náta zghaletë gher më ñë-zet e tre orë; në verë prapë béjetë dita aq'e ghatë edhé nata gjkurtójetë gher me ñë orë. Nerëzitë atjé rinë mverşurë me lëkúrë, gtëpitë i béjnë prej pllasa ákulli edhé i mvésinë përbrénda me gëzof; rójnë me mist të peşqet e të ca gtëzavet të-tjera që béjnë ghah edhe të-cilávet u mvésinë lëkúrënë. Edhé në verë dheu atjé núku çkrin, véç n'a dú ghigt për sipe; bimëra e pémëra atjé s'béjenë, edhé ca gelghe që mbíhënë s'nzjatenë më tepërë se dú tri pëllémbë, edhé dheu s'nzjer ghë që t'ágqëñë ñerïnë, për-véç lule të-bukura. Nerëzit'e-atjéşimë, nëpër gtëpit të-ákullta e nëpër steñat, ngrójenë me áfşit të vajit të péşkut, që djégunë për të ngróar'e për të dritóarë.

MËSIM 29.

Nga anët'e jugësë në vénde te largë janë ca fúşa të-ghéra e të-ghata që dukenë si të-paánëta: keto fuşa janë të-rërëta siñë [del i-ghierë prej

MËSIM 28.

Vdh'e-e-kurtë

Duke vájturë nga anët'e verïut fort lart ghejmë ca vende të-ftohëtë të-mbulóarë me dëbór'e me ákullë; atje dímëri është nëntë múaj, edhé të-tre múajtë që mbétenë për verë s'jánë më të-ngrotë se dímëri únë; në mest të dímërit náta zghaletë gher më ñë-zet e tre orë; në verë prapë béjetë dita aq'e ghatë edhé nata gjkurtójetë gher me ñë orë. Nerëzitë atjé rinë mverşurë me lëkúrë, gtëpitë i béjnë prej pllasa ákulli edhé i mvésinë përbrénda me gëzof; rójnë me mist të peşqet e të ca gtëzavet të-tjera që béjnë ghah edhe të-cilávet u mvésinë lëkúrënë. Edhé në verë dheu atjé núku çkrin, véç n'a dú ghigt për sipe; bimëra e pémëra atjé s'béjenë, edhé ca gelghe që mbíhënë s'nzjatenë më tepërë se dú tri pëllémbë, edhé dheu s'nzjer ghë që t'ágqëñë ñerïnë, për-véç lule të-bukura. Nerëzit'e-atjéşimë, nëpër gtëpit të-ákullta e nëpër steñat, ngrójenë me áfşit të vajit të péşkut, që djégunë për të ngróar'e për të dritóarë.

MËSIM 29.

Nga anët'e jugësë në vénde te largë janë ca fúşa të-ghéra e të-ghata që dukenë si të-paánëta: keto fuşa janë të-rërëta siñë [del i-ghierë prej

rëre; munt të éëëñë ñëriu şumë múaj nëpër mest të fûre pa mûndóarë t'u ghën'ânënë; këmba fundójetë gher në ghût; ódhë s'munt të ghendetë; éra e ngre rërënë nga ûë anë e şpíje më ñ'anë tjétërë; nbrëmunet ñëriu şëh ûë metal të-lartë prej rëre që qendrón si ûë mal në mëst të fuşësë, kur të ngrijetë në mënghést şëh që mali s'ëştë në vëndit, po më ñ'anë tjetërë, tek iş fuş e-şeştë, është bërë ûë mal; éra e ngre rërënë sakaq-hére nga ûë vend e e şpíje në ûë vend djetërë. Në këto fuşa të-rërëta ujë s'ka, përvéç më të-rállë janë ca brighe që kánë ujë edhé pákë drur'e bar; nëpër këtá brédghe ndódhenë edhé ca pşatra a qûbelë. Ca më poştë nga júga janë ca vénde të-mbulóarë me bárra e me lépuşka teghóta. Nëpër ata vénde bíje şumë şir e është fort mzéte.

Azimi a ariu

MESIM 30.

Jánë ca vénde ni dhet şumë të-largë nga neve, në të-cilëtë nerëzitë janë t'ëgërë; nga atá ñérëz, janë ca të-muşkullûerë; ca prej tûre s'dinë e'është ştëpíja, dhe ditënë şatitinë tej tëhu edhé nátënë fûtenë nëpër sténa, nëpër vríma të dhéut, nëpër púva, a hípinë në lisa të-lartë edhé flenë përmi ştráte të bërë prej degaş. Të-şúmët'e këtûre

rëre; munt të éëëñë ñëriu şumë múaj nëpër mest të fûre pa mûndóarë t'u ghën'ânënë; këmba fundójetë gher në ghût; ódhë s'munt të ghendetë; éra e ngre rërënë nga ûë anë e şpíje më ñ'anë tjétërë; nbrëmunet ñëriu şëh ûë metal të-lartë prej rëre që qendrón si ûë mal në mëst të fuşësë, kur të ngrijetë në mënghést şëh që mali s'ëştë në vëndit, po më ñ'anë tjetërë, tek iş fuş e-şeştë, është bërë ûë mal; éra e ngre rërënë sakaq-hére nga ûë vend e e şpíje në ûë vend djetërë. Në këto fuşa të-rërëta ujë s'ka, përvéç më të-rállë janë ca brighe që kánë ujë edhé pákë drur'e bar; nëpër këtá brédghe ndódhenë edhé ca pşatra a qûbelë. Ca më poştë nga júga janë ca vénde të-mbulóarë me bárra e me lépuşka teghóta. Nëpër ata vénde bíje şumë şir e është fort mzéte.

Azimi a ariu

MESIM 30.

Jánë ca vénde ni dhet şumë të-largë nga neve, në të-cilëtë nerëzitë janë t'ëgërë; nga atá ñérëz, janë ca të-muşkullûerë; ca prej tûre s'dinë e'është ştëpíja, dhe ditënë şatitinë tej tëhu edhé nátënë fûtenë nëpër sténa, nëpër vríma të dhéut, nëpër púva, a hípinë në lisa të-lartë edhé flenë përmi ştráte të bërë prej degaş. Të-şúmët'e këtûre

janë ſare lakuriq, për armë skanë pˢrveç kopúçe e huãë të këputurë në pûllt edhe gurë të-gdhéndurë si sˢpatë a si thikᵉ; ñerˢzitë që vrásinë në láſtat edhé ñërˢzitˢe húaj qˢu bíjenë në dorë i therínë e u hanë miştë. Ca nga këtá e mbulójnë trapaˢe tûre me lúle që béjnë nal lˢkúrˢt edhé në veşˢt e në hundˢt e në buzˢt várinë ghërra aqë të-rénda si vethë sa veşët u zvarójenë gher në súpet edhé buzˢe-póştérme u bíje më guşˢt. Ca sˢkanë për të-ugrénë pˢrveç penᵉ, lende, rëãë a piçq.

MËSIM 31.

Lisi

Moti ka dûmbë-dhetë muaj që janë: marsi, prilli, maji, qersóri, koriku, gúşti. vjeşt'e-parë, vjeşt'e-mesme, vjeşt'e prápˢsane, şˢnendreu, kollozhéku, şkurti. Ç'do muaj ka tri-dhet e ñë dit veç şkurtit që ka ñë-zet e tet'a ñˢ-zet e nëntᵉ. Ştatë ditë béjnë ñë javë; ditët'e javˢsë janë: e-djelˢ, e-hënë, e-martë, e-mërkurë, e-ënjte, e-premte, e-ştunë. Ç'do ditë huşkë me natˢn'e saj ka ñë-zet e katërë orë; ç'do orë ka ghaştë dhetë mëntë edhé ç'do mˢnt ka ghaştë dhetë nˢnë mënde. Prapë moti ka tre-qint e ghaştë-dhet'e pesë dit e ca mënde. Nga të dû-mbë-dhetë muajit'e mótit tre janë paraverë, tre verˢ, tre vjeştë edhé tre

janë ſare lakuriq, për armë skanë pˢrveç kopúçe e huãë të këputurë në pûllt edhe gurë të-gdhéndurë si sˢpatë a si thikᵉ; ñerˢzitë që vrásinë në láſtat edhé ñërˢzitˢe húaj qˢu bíjenë në dorë i therínë e u hanë miştë. Ca nga këtá e mbulójnë trapaˢe tûre me lúle që béjnë nal lˢkúrˢt edhé në veşˢt e në hundˢt e në buzˢt várinë ghërra aqë të-rénda si vethë sa veşët u zvarójenë gher në súpet edhé buzˢe-póştérme u bíje më guşˢt. Ca sˢkanë për të-ugrénë pˢrveç penᵉ, lende, rëãë a piçq.

MËSIM 31.

Lisi

Moti ka dûmbë-dhetë muaj që janë: marsi, prilli, maji, qersóri, koriku, gúşti. vjeşt'e-parë, vjeşt'e-mesme, vjeşt'e prápˢsane, şˢnendreu, kollozhéku, şkurti. Ç'do muaj ka tri-dhet e ñë dit veç şkurtit që ka ñë-zet e tet'a ñˢ-zet e nëntᵉ. Ştatë ditë béjnë ñë javë; ditët'e javˢsë janë: e-djelˢ, e-hënë, e-martë, e-mërkurë, e-ënjte, e-premte, e-ştunë. Ç'do ditë huşkë me natˢn'e saj ka ñë-zet e katërë orë; ç'do orë ka ghaştë dhetë mëntë edhé ç'do mˢnt ka ghaştë dhetë nˢnë mënde. Prapë moti ka tre-qint e ghaştë-dhet'e pesë dit e ca mënde. Nga të dû-mbë-dhetë muajit'e mótit tre janë paraverë, tre verˢ, tre vjeştë edhé tre

dimërë. Në verë dita është e ghatë e nata e-shkurtërë ; Në dimëre dita është'e shkurtërë e-nála e-ghatë ; në paravërë edhë në vjeshtë dita me natënë janë ñë. Dit'e ghatë sjell të-nzetitë, nat'e-ghatë sjell të-ftótitë.

MËSIM 32.

Shënat'le te kater punet të numeravet

Mbledhëshëña +) 2+2=4
Zbritëshëña —) 3 : 1=2
Shumoñëshëña ×) 2×3=6
Pjesoñëshëña :) 6—2=3
Barazëña =)

MËSIM 33.

Dhëna ështe fjori

Gomarë

Në ñeri plak, kur dotë vdiste, thíri të tre të bíjtë pranë edhë u tha : O t'im bíj ! në árrëtë të-cílënë e kam punúarë ghithë jetënë time edhë me drithët të saj ju kam úshqërë e ju kam sjellë në këtë vërsë, nëatë arë ju kam mëshëurë ñë shamnë me flortü ; remóni thëllë edhë kërkóni më të ghith'anët t'arësë të gheni atë shamnë edhë pastaj të mos hiqni varfërí kurë.

Të tre të bíjt'e plakut, pas vdekjes së t'et, zun'e rëmóninë arënë më të ghith'anëtë sa thëll'e

dimërë. Në verë dita është e ghatë e nata e-shkurtërë ; Në dimëre dita është'e shkurtërë e-nála e-ghatë ; në paravërë edhë në vjeshtë dita me natënë janë ñë. Dit'e ghatë sjell të-nzetitë, nat'e-ghatë sjell të-ftótitë.

MËSIM 32.

Shënat'le te kater punet të numeravet

Mbledhëshëña +) 2+2=4
Zbritëshëña —) 3 : 1=2
Shumoñëshëña ×) 2×3=6
Pjesoñëshëña :) 6—2=3
Barazëña =)

MËSIM 33.

Dhëna ështe fjori

Gomarë

Në ñeri plak, kur dotë vdiste, thíri të tre të bíjtë pranë edhë u tha : O t'im bíj ! në árrëtë të-cílënë e kam punúarë ghithë jetënë time edhë me drithët të saj ju kam úshqërë e ju kam sjellë në këtë vërsë, nëatë arë ju kam mëshëurë ñë shamnë me flortü ; remóni thëllë edhë kërkóni më të ghith'anët t'arësë të gheni atë shamnë edhë pastaj të mos hiqni varfërí kurë.

Të tre të bíjt'e plakut, pas vdekjes së t'et, zun'e rëmóninë arënë më të ghith'anëtë sa thëll'e

më thel ; mot për mot e thellónimë nga më pëllëmbë më tepërë ; no-më stamnë makë ghetnë, po ara, duke punóarë më thellë zu e jépte mot për mot më tepërë. Të tre vëllëzërit, si nzirnimë bukën'e gtëpisë, u tepërónte edhé gumë për të giturë edhé të-bóllatë që mérnimë nga kotá të giturë, i hithninë në më stamnë për të róarë. Në pakë vjet u-mbuz stámna me floriñ. Atë here e móarnë veg se ku qénke stamna me floriñ q'u tha i ati tûre.

MËSIM 34.

Mbolle te-tjerete, ha ti ; mbill të, te hanë te-tjerete

Lisi

Në plak nëntë-dhetë vjetz po mbillte më ulli. Në mbret që gkonte atje prânë u-çudit nga këjo punë edhé pâéti plakunë :

— Kur ke gpërësë të apë penë kû dru që po mbjell ?

— Pas trí-dhetë vjeç, tha plaku.

— Po, ke gpëresë ti të rofiz edhé trí-dhetë vjet që të haz penë nga kû ? i tha mbreti.

— Ilo, tha plaku, po mbúallë të-tjerëtë, hangru unë, mbjell unë, të hanë të-tjerëtë.

Mbreti e pëlqéu gumë këtë fjallë, edhé nzóri më kulétë me floriñ, e ja dha plakut.

Gikó sa gp jt e dha penëmë kû dru ! thíri plaku.

---

më thel ; mot për mot e thellónimë nga më pëllëmbë më tepërë ; no-më stamnë makë ghetnë, po ara, duke punóarë më thellë zu e jépte mot për mot më tepërë. Të tre vëllëzërit, si nzirnimë bukën'e gtëpisë, u tepërónte edhé gumë për të giturë edhé të-bóllatë që mérnimë nga kotá të giturë, i hithninë në më stamnë për të róarë. Në pakë vjet u-mbuz stámna me floriñ. Atë here e móarnë veg se ku qénke stamna me floriñ q'u tha i ati tûre.

MËSIM 34.

Mbolle te-tjerete, ha ti ; mbill të, te hanë te-tjerete

Lisi

Në plak nëntë-dhetë vjetz po mbillte më ulli. Në mbret që gkonte atje prânë u-çudit nga këjo punë edhé pâéti plakunë :

— Kur ke gpërësë të apë penë kû dru që po mbjell ?

— Pas trí-dhetë vjeç, tha plaku.

— Po, ke gpëresë ti të rofiz edhé trí-dhetë vjet që të haz penë nga kû ? i tha mbreti.

— Ilo, tha plaku, po mbúallë të-tjerëtë, hangru unë, mbjell unë, të hanë të-tjerëtë.

Mbreti e pëlqéu gumë këtë fjallë, edhé nzóri më kulétë me floriñ, e ja dha plakut.

Gikó sa gp jt e dha penëmë kû dru ! thíri plaku.

MËSIM 35.

Kuş epanon mbetel'ureše

Në ghinkallë ësë herë i vajti në mize-mbërdhësje në mest te dimërit, e i tha: „Nem ghëkafsë nga ghithë këtó që ke mbledhur'e ke mbështurë folenë, se s'kam c'të ha në këtë kohë tëkeqe e dotë vdes urije".

— Çbëne në verë ti, i tha miza, kur vilša nnë lëmë mbë lëmë për të mbledhurë këto fije bùku?

— Un'atehére këndoña e ja thëşa këngësë, ju përghigh ghinkalla.

Pó që këndóñë atë-here kërcë tani! i tha miza, odhë i ktheu krahëtë.

MËSIM 36.

Fili

Fili

Fili égtë ësë katërkëmbë'a fort i-math, pó sa e ka trupinë të-traş'e të-rëndë, aqë thonë, e ka mëndjenë të-hollë. Ghëndenë në mest t'Afrikësë e në Hind e në Kinë. Nëpër malet e anëvet të-lumëšvët të-mbëdhenë şatitinë tufë tufë Ca i zen'e i mesojnë për të hipurë; u venë ësë

MËSIM 35.

Kuş epanon mbetel'ureše

Në ghinkallë ësë herë i vajti në mize-mbërdhësje në mest te dimërit, e i tha: „Nem ghëkafsë nga ghithë këtó që ke mbledhur'e ke mbështurë folenë, se s'kam c'të ha në këtë kohë tëkeqe e dotë vdes urije".

— Çbëne në verë ti, i tha miza, kur vilša nnë lëmë mbë lëmë për të mbledhurë këto fije bùku?

— Un'atehére këndoña e ja thëşa këngësë, ju përghigh ghinkalla.

Pó që këndóñë atë-here kërcë tani! i tha miza, odhë i ktheu krahëtë.

MËSIM 36.

Fili

Fili

Fili égtë ësë katërkëmbë'a fort i-math, pó sa e ka trupinë të-traş'e të-rëndë, aqë thonë, e ka mëndjenë të-hollë. Ghëndenë në mest t'Afrikësë e në Hind e në Kinë. Nëpër malet e anëvet të-lumëšvët të-mbëdhenë şatitinë tufë tufë Ca i zen'e i mesojnë për të hipurë; u venë ësë

roşk mi kurizt, në të cilënë mundinë të hûjnë pesë ghaştë veta edhe ë'a dû veta u hipinë mi kokët në mezt të dû vëşëvet. Në malet të lartë të Tiberit ∫në mezt të Asësë qënkej të guv'e ghera şumë q'i thënkeşinë Guve Filit. Filetë kur plakenë tepëra, e kupëtojnë q'u afrovi vdekjeja, ven'e hûjnë n'aië guvet, edhé qendrojnë atje gher sa ngordhinë. Ajo guvë është plot eştëra fili edhé jaşt'asâj ghëkûndi s'dûkenë as kërma as eştëra kësoj ştëze.

Në fil q'e róanine në kotştët të ştëzavet në Pariz, ju keqësóa në ditë róajtësit të-ti edhé e şkëli e e ştûpi. E şoq'e róajtësit, q'u-ndoth atjé me të-dû të hâjt'e véghëlë, u-helmóa keq nga vrasj'e të şoqt, edhé nga hîdhërimi s'dinte c'të bënte, pó i hodhi të-dû djemtë, u-hóth edhé vetë përpara filit duke thirurë: „Si më vráve t'im şoq, e më le me ketá të várr rë, ştûpna edhé néve, se s'ka kuş të na ûşqénë." Fili atë-çast e kuptóvi fájnë q'i bëri, edhé zghati feçkën'e ghatë, q'e ka në vendt të dërësë, e zuri djalën'e madh, q'iş tetë vjeç, e ngriti, e vûri përmi kokë, duke tregúarë që këtë e ûóvi për zot, për të çpërblérë të-kóqenë që bëri fëmijës s'i-ti. Réfejnë se që ng'ajo dit'e pastaj nukë deş të ¦dighónte no-të roajtësë për-veç ati djáli të-vogël, t'i-ëlit i vinte pas si mamár!

roşk mi kurizt, në të cilënë mundinë të hûjnë pesë ghaştë veta edhe ë'a dû veta u hipinë mi kokët në mezt të dû vëşëvet. Në malet të lartë të Tiberit ∫në mezt të Asësë qënkej të guv'e ghera şumë q'i thënkeşinë Guve Filit. Filetë kur plakenë tepëra, e kupëtojnë q'u afrovi vdekjeja, ven'e hûjnë n'aië guvet, edhé qendrojnë atje gher sa ngordhinë. Ajo guvë është plot eştëra fili edhé jaşt'asâj ghëkûndi s'dûkenë as kërma as eştëra kësoj ştëze.

Në fil q'e róanine në kotştët të ştëzavet në Pariz, ju keqësóa në ditë róajtësit të-ti edhé e şkëli e e ştûpi. E şoq'e róajtësit, q'u-ndoth atjé me të-dû të hâjt'e véghëlë, u-helmóa keq nga vrasj'e të şoqt, edhé nga hîdhërimi s'dinte c'të bënte, pó i hodhi të-dû djemtë, u-hóth edhé vetë përpara filit duke thirurë: „Si më vráve t'im şoq, e më le me ketá të várr rë, ştûpna edhé néve, se s'ka kuş të na ûşqénë." Fili atë-çast e kuptóvi fájnë q'i bëri, edhé zghati feçkën'e ghatë, q'e ka në vendt të dërësë, e zuri djalën'e madh, q'iş tetë vjeç, e ngriti, e vûri përmi kokë, duke tregúarë që këtë e ûóvi për zot, për të çpërblérë të-kóqenë që bëri fëmijës s'i-ti. Réfejnë se që ng'ajo dit'e pastaj nukë deş të ¦dighónte no-të roajtësë për-veç ati djáli të-vogël, t'i-ëlit i vinte pas si mamár!

MËSMIM 37.

Majmunet'e madhën

Ghithë bóta i ka parë majmunët'e-véghëlë që ştatlinë evghütëtë për të lójturë; pó n'Afrikë e e n'për ca vende të-tjerë të-largë ghénden' edhé ca majmúnë të-mëdhenj, më të-madhénj se ñeriu.

Majmuni

aqe të fortë sa pesë ghaştë ñerëz s'mundinë dot ñë nga ta. Këta janë katërë farëş, ñërit i thonë gorile, ñërit şimpanzé, ñërit zhilóu edhë tjá-tërit orang-utang. Këta écinë më dû këmbë si ñeriu, veç kur dónë të mitójnë şumë, atë-here écinë më dóar e më këmbë, pó nukë si katërkë-mbésit, pó duke pşeturë të-prápët'e ghiştërvet të dóarvet q'i kánë şumë të-ghata, aqe sa edhé kur ecinë më këmbë dóartë po-thoa-se u pşétenë për-dhé. Këtúre u thonë katër-dórës, si edhé majmúnëvet të-véghëlë; se edhé këmbëtë i kanë si dóartë, edhé për-andaj qendrójnë e ecinë mirë nëpër dëgat të lisavet. Ú thonë edhé ñeri-fütúrës, se kanë fütúrën'e ñeriut. Kómbetë që ndodhenë nëpër vendetë tek ghéndenë ñeri-fütúresitë, këta i kanë për ñerëz të-egër'e me leş në trupt. Neri-fütúresit i afrójnë edhé nga mëndje ja ñeriut; bëjnë ştráte nëpër degët të lisavet, si

MËSMIM 37.

Majmunet'e madhën

Ghithë bóta i ka parë majmunët'e-véghëlë që ştatlinë evghütëtë për të lójturë; pó n'Afrikë e e n'për ca vende të-tjerë të-largë ghénden' edhé ca majmúnë të-mëdhenj, më të-madhénj se ñeriu.

Majmuni

aqe të fortë sa pesë ghaştë ñerëz s'mundinë dot ñë nga ta. Këta janë katërë farëş, ñërit i thonë gorile, ñërit şimpanzé, ñërit zhilóu edhë tjá-tërit orang-utang. Këta écinë më dû këmbë si ñeriu, veç kur dónë të mitójnë şumë, atë-here écinë më dóar e më këmbë, pó nukë si katërkë-mbésit, pó duke pşeturë të-prápët'e ghiştërvet të dóarvet q'i kánë şumë të-ghata, aqe sa edhé kur ecinë më këmbë dóartë po-thoa-se u pşétenë për-dhé. Këtúre u thonë katër-dórës, si edhé majmúnëvet të-véghëlë; se edhé këmbëtë i kanë si dóartë, edhé për-andaj qendrójnë e ecinë mirë nëpër dëgat të lisavet. Ú thonë edhé ñeri-fütúrës, se kanë fütúrën'e ñeriut. Kómbetë që ndodhenë nëpër vendetë tek ghéndenë ñeri-fütúresitë, këta i kanë për ñerëz të-egër'e me leş në trupt. Neri-fütúresit i afrójnë edhé nga mëndje ja ñeriut; bëjnë ştráte nëpër degët të lisavet, si

edhé ñer:zit'e gumë vëndeve ; mërinë gkopiñ në dorë për të mbájturë ; rilinë fógnat'e tûre me krahë fëmërisë si edhé grátë. Kur zenë nga noñë të-vógëlë e rilinë, mësójetë të pgínë, të hapëñë derënë kur të trokëlliñë, të mbúgr:ë ujë, e të bëñë gumë g'rbíme si ñeriu. Ri në mësallët basgë me ñërëzit, ha me efurk e me lagë, mer qëlqen'-e-verësë, e përpjek me ñerëzit edhe e kthen epi, si edhe atà, përveç që s'ljalón dot me gójë. Në ñeri, që ka qënë n'ato anë të dhéut, thotë që kur rasg'e vrava ñë gimpanzé të-vogëlë, pa pasë t'ëmënë që vuri ñë kuje duke mallënghúerë, duke pgerëtirë e duke dërdhurë lot, e që puthë' e të bírë, pa i vëgtrónte plagënë, e kërkónte t'i nzirte plúmbin'e ta ngballte me pahír ; kur pasë këtë punë, m'u-dúk si kur kisa vrarë ñë ñeri, edhé m'u-mërzit vetja, e bëra bé të mos gtije edhé ñë herë mi ta. Në gorile fem:rë q'e kis zenë ñë ñeri e e mbánte në gtëpi, u-ecmúr nga apostíma. Réfójnë që rínte rënë në gtrat e rënkónte si ñeri, sa të k:pútte gpërtinë. Kur gërkónte gëróñësinë q'i qásegë i zghatte dorënë për të vëgtróarë refkëtimënë, edhé e vëgtrónte me ñë sû sikur dónte t'i thógte : g:rómë mua të ghór:në ! Nga të katërë far:të që thamë vetënë gorila sûletë mi ñerinë ; të-tjerëtë fkánë ; veç n'u-rénç më qafë, e ta gëkójnë që s'gpëtójnë dot me t'ikurë, até-here qendrójnë qendrë.

edhé ñer:zit'e gumë vëndeve ; mërinë gkopiñ në dorë për të mbájturë ; rilinë fógnat'e tûre me krahë fëmërisë si edhé grátë. Kur zenë nga noñë të-vógëlë e rilinë, mësójetë të pgínë, të hapëñë derënë kur të trokëlliñë, të mbúgr:ë ujë, e të bëñë gumë g'rbíme si ñeriu. Ri në mësallët basgë me ñërëzit, ha me efurk e me lagë, mer qëlqen'-e-verësë, e përpjek me ñerëzit edhe e kthen epi, si edhe atà, përveç që s'ljalón dot me gójë. Në ñeri, që ka qënë n'ato anë të dhéut, thotë që kur rasg'e vrava ñë gimpanzé të-vogëlë, pa pasë t'ëmënë që vuri ñë kuje duke mallënghúerë, duke pgerëtirë e duke dërdhurë lot, e që puthë' e të bírë, pa i vëgtrónte plagënë, e kërkónte t'i nzirte plúmbin'e ta ngballte me pahír ; kur pasë këtë punë, m'u-dúk si kur kisa vrarë ñë ñeri, edhé m'u-mërzit vetja, e bëra bé të mos gtije edhé ñë herë mi ta. Në gorile fem:rë q'e kis zenë ñë ñeri e e mbánte në gtëpi, u-ecmúr nga apostíma. Réfójnë që rínte rënë në gtrat e rënkónte si ñeri, sa të k:pútte gpërtinë. Kur gërkónte gëróñësinë q'i qásegë i zghatte dorënë për të vëgtróarë refkëtimënë, edhé e vëgtrónte me ñë sû sikur dónte t'i thógte : g:rómë mua të ghór:në ! Nga të katërë far:të që thamë vetënë gorila sûletë mi ñerinë ; të-tjerëtë fkánë ; veç n'u-rénç më qafë, e ta gëkójnë që s'gpëtójnë dot me t'ikurë, até-here qendrójnë qendrë.

MËSIM 38.

Solooni edhe Krisua

Sollóni ìş ũë i-urtë në Grekëri të-qenúemë. Në herë, tëk ştatíste nëpër Aeil të-vógjlë, i ra udhą në Sarde, ũë qûtét të vjetërë, tëk mbretërónte Krisua, i-pásurë ştumë me ghë të-tepërë. Krisua e thírî t'urtîn e Grekërisë edhe i tregôvi ghithë kamjen'e-ti që kişte, pastáj i tha: „kë ke parë më të lúmûrë mi dhet? Këtë póetje ja bëri duke pásurë ştresë tî thótë se s'kamë humbúrë se tû që ke ghíthë këtó kamje; pó i urti u-mendóu pak'edhé i tha: Më të-lúmurë se ghithë kam parë ũë plak, që rójti ştumë vjéte duke mbajturë me ştúdet e me dor'e kémbë bëri ştumë fenijë të-tërë të prokópsurë, i marloj të ghithë. po edhé nipërit'ë stërnipërítë, sa rójti s'ôqi noũë të-kéqe e noũë hidhërim, edhe kúr vdiq i la të-tërë pas.

Krisua u-qudit edhé u-zemërôa, kur pa që Soloni bënte, më të-lúmurë këtë plak se atë vétë, që kiş ghith'atá të-mîra; pó duke pásurë ştresë të nëmerójet'i-dôti pas ati: E po pas atí, i tha, kë ke parë ? Pas atí, ju-përgjóq Sollóni, kam parë dú vëllezërë ştumë të-fortë e trima, të-çiltë kişinë ũë mëmë q'e dónine fort. Në dítë q'iş të e-krémte e madhe, kuş-do ştúntë t'ëmënë me qëre

MËSIM 38.

Solooni edhe Krisua

Sollóni ìş ũë i-urtë në Grekëri të-qenúemë. Në herë, tëk ştatíste nëpër Aeil të-vógjlë, i ra udhą në Sarde, ũë qûtét të vjetërë, tëk mbretërónte Krisua, i-pásurë ştumë me ghë të-tepërë. Krisua e thírî t'urtîn e Grekërisë edhe i tregôvi ghithë kamjen'e-ti që kişte, pastáj i tha: „kë ke parë më të lúmûrë mi dhet? Këtë póetje ja bëri duke pásurë ştresë tî thótë se s'kamë humbúrë se tû që ke ghíthë këtó kamje; pó i urti u-mendóu pak'edhé i tha: Më të-lúmurë se ghithë kam parë ũë plak, që rójti ştumë vjéte duke mbajturë me ştúdet e me dor'e kémbë bëri ştumë fenijë të-tërë të prokópsurë, i marloj të ghithë. po edhé nipërit'ë stërnipërítë, sa rójti s'ôqi noũë të-kéqe e noũë hidhërim, edhe kúr vdiq i la të-tërë pas.

Krisua u-qudit edhé u-zemërôa, kur pa që Soloni bënte, më të-lúmurë këtë plak se atë vétë, që kiş ghith'atá të-mîra; pó duke pásurë ştresë të nëmerójet'i-dôti pas ati: E po pas atí, i tha, kë ke parë ? Pas atí, ju-përgjóq Sollóni, kam parë dú vëllezërë ştumë të-fortë e trima, të-çiltë kişinë ũë mëmë q'e dónine fort. Në dítë q'iş të e-krémte e madhe, kuş-do ştúntë t'ëmënë me qëre

në vëndit të të-fâlurit; këtûre të-dû vëllëzërvet s'u-ërdhë dot qetë me kohë nga ara, edhé ata únë vetë nënë zgbódhëzët të qëresë edhé e hóqnë t'ëmën'e-tûre, e e spónë tek vîninë ghithë mëmala.

Atje ghithë búratë i lëvdóanë këta të-dû vëllëzërë, edhé u-çudítnë nga foqi e-tûre; edhé ghíthé gratë u-mblódhë rótullë s'ëmës' së-tûre, e i thóşinë: „Si lûmeja ti, moj zonë, që ke këtá dû djem knqë trima e të-fortë, e që të dóan'e të nderójnë kaqë!“ Atë-here e ëm'e tûre ngriti doart'e ju-lut Perëndisë t'u apë të-bîjvet ç'ka më të mirë mi dhet; pó kur i vdiqnë të-dû të-bíjtë atë ças, se m'e mir'e ghithë ghërravet mi dhet është vdékjen me nder. Qûtetárëtë i nderóanë şumë sa u bën'edhe stahóetë e-tûre e i vunë në vëndit tek fâleşinë; e u-mbet ëmëri i-pavdékurë për jetë.

Krisua më s'durôvi dot, pó i thírí: E pó mua, me ghithë këtë ghë e këtó kamje, nuku më ze fare për të-lúmurë? Jet'e ñeriut, i tha Solloni, është ştatë-dhetë vjet a më tepër'a më pakë; késáj jéte c'do her'e c'do ditë s'i nghan jútërësë, ñë ñeri q'e şëkón sot të-lúmurë nesërë mundën të bëjetë n'i-mijer'i ghithë bótësë; edhé të-lúmuritë sbëjetë vetëm me pasje, se şumë të-pasurë janë aqë të-mjerë sa u kanë zili të-várfërvet. Për andáj, pa parë fundin'e jetësë sate, s'mundëñ të thom se je i-lúmurë.

në vëndit të të-fâlurit; këtûre të-dû vëllëzërvet s'u-ërdhë dot qetë me kohë nga ara, edhé ata únë vetë nënë zgbódhëzët të qëresë edhé e hóqnë t'ëmën'e-tûre, e e spónë tek vîninë ghithë mëmala.

Atje ghithë búratë i lëvdóanë këta të-dû vëllëzërë, edhé u-çudítnë nga foqi e-tûre; edhé ghíthé gratë u-mblódhë rótullë s'ëmës' së-tûre, e i thóşinë: „Si lûmeja ti, moj zonë, që ke këtá dû djem knqë trima e të-fortë, e që të dóan'e të nderójnë kaqë!“ Atë-here e ëm'e tûre ngriti doart'e ju-lut Perëndisë t'u apë të-bîjvet ç'ka më të mirë mi dhet; pó kur i vdiqnë të-dû të-bíjtë atë ças, se m'e mir'e ghithë ghërravet mi dhet është vdékjen me nder. Qûtetárëtë i nderóanë şumë sa u bën'edhe stahóetë e-tûre e i vunë në vëndit tek fâleşinë; e u-mbet ëmëri i-pavdékurë për jetë.

Krisua më s'durôvi dot, pó i thírí: E pó mua, me ghithë këtë ghë e këtó kamje, nuku më ze fare për të-lúmurë? Jet'e ñeriut, i tha Solloni, është ştatë-dhetë vjet a më tepër'a më pakë; késáj jéte c'do her'e c'do ditë s'i nghan jútërësë, ñë ñeri q'e şëkón sot të-lúmurë nesërë mundën të bëjetë n'i-mijer'i ghithë bótësë; edhé të-lúmuritë sbëjetë vetëm me pasje, se şumë të-pasurë janë aqë të-mjerë sa u kanë zili të-várfërvet. Për andáj, pa parë fundin'e jetësë sate, s'mundëñ të thom se je i-lúmurë.

Krisua s'e pëlqen ketë fjalë, edhé më s'i vuri vegjinë të-urtit. Po pa gkóarë gumë kohë, fjalët'e Sollónit i dóallë. Krisua kiş dũ djem, i-madhi iş i-gúrdhër'e memëc, i-vógëli iş i-ménçim edhe trim. Pas ca dítş më ũë ghaú déraş ju-vra i bir'i-vógëli e mbet me ũë djalë të-gurdhërë e memëc. Si gkoj edhé ca kohë dólli Kûrua mbëret'i-madh i Persisë, hëri luftë me Krisónë, e mundi, e zûri të-ghallë, edhé urdhëróvi e bënë ñë stavë me drur e hípnë Krisonë mi stavët, edhé i vúnë zjarë së póştëmi. Kur e pa Krisua që dotë dighegje, e, si humbi ghíthë kámjet'e mbretërín'eti dotë epte edhé gpírtinë me të-mjer, thíri tri herë: Sóllon! Sóllon! Sóllon! Kûrua pôëti ç'ëgtë kû Sóllon që thëret; Krisua i rëfeu fjalëtë q'i kiş thënë Sollóni; Kûrua i pëkpëvi ató fjalë; i erdhi keq, edhé urdherovi e e zbritinë Krisonë nga stav'e drúvet, tek e kiş rettsóarë flaka, e i dhurovi jetënë.

MËSIM 39.

Kristóf Kolómbi

Kristóf Kollómbi iş ñë dét-nótës nga Ghenóvë e Italisë, i-cili dolli me anie të Spáñësë në det të-madh të perëndímit q'i thonë Atllántik, për të ghëturë vénde të-paditurë. Si gkónnë gumë koh' në dett e s'ghenë ghë, ñërëzit'e-tí u-ngrínë i

Krisua s'e pëlqen ketë fjalë, edhé më s'i vuri vegjinë të-urtit. Po pa gkóarë gumë kohë, fjalët'e Sollónit i dóallë. Krisua kiş dũ djem, i-madhi iş i-gúrdhër'e memëc, i-vógëli iş i-ménçim edhe trim. Pas ca dítş më ũë ghaú déraş ju-vra i bir'i-vógëli e mbet me ũë djalë të-gurdhërë e memëc. Si gkoj edhé ca kohë dólli Kûrua mbëret'i-madh i Persisë, hëri luftë me Krisónë, e mundi, e zûri të-ghallë, edhé urdhëróvi e bënë ñë stavë me drur e hípnë Krisonë mi stavët, edhé i vúnë zjarë së póştëmi. Kur e pa Krisua që dotë dighegje, e, si humbi ghíthë kámjet'e mbretërín'eti dotë epte edhé gpírtinë me të-mjer, thíri tri herë: Sóllon! Sóllon! Sóllon! Kûrua pôëti ç'ëgtë kû Sóllon që thëret; Krisua i rëfeu fjalëtë q'i kiş thënë Sollóni; Kûrua i pëkpëvi ató fjalë; i erdhi keq, edhé urdherovi e e zbritinë Krisonë nga stav'e drúvet, tek e kiş rettsóarë flaka, e i dhurovi jetënë.

MËSIM 39.

Kristóf Kolómbi

Kristóf Kollómbi iş ñë dét-nótës nga Ghenóvë e Italisë, i-cili dolli me anie të Spáñësë në det të-madh të perëndímit q'i thonë Atllántik, për të ghëturë vénde të-paditurë. Si gkónnë gumë koh' në dett e s'ghenë ghë, ñërëzit'e-tí u-ngrínë i

s'doninë te vninë më tej; Kollombi u-lut'e u kërkovi edhe ûë-zet e katërë orë për të kthûerë. Pas atûre të ûë-zet e katërë orëvet, tek bëheşin anfrí për të kthûerë, kur sëkojnë ca zoq qe fluturónine mi dett; atë-here e mbarë veş që dotë ketë ûë dhe ánfërë edhe s'u-kthûenë, pó bënë përpara, edhë si şkóanë pakë, u-çfanît përpára aníesë se tûre dhéu i Amerikësë, dhë i-madh e i gherë që ûeri s'e dínte gher m'atë-here.

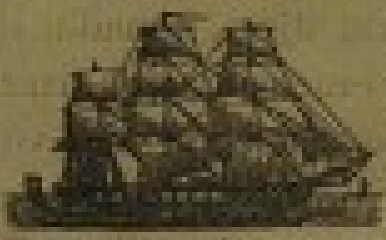

Anía

Më ûë vend t'Amerikësë Kristóf Kollómbi e ka gjetóarë vetenë edhe ûerëzit'e-ti me të-zënë të bënësë. Posa që şkeli më dhé jumblóndhe ûërëzit'e atjeşmë q'işinë nafrë t'egërë, edhe duke paré të-luajë të-ndrûşmë, dëşnë tu vrisninë. Kollombi e dinte q'atë mbrémna, që dotë zëheşe lëna u-dha e u-bëri të mbrínë veş me şeña që vetémë ûë ûeri është që bën e'të dójë, edhé atë natë dot'erësonte bënënë. Amerikánëtë e lanë gher mbrémanet, që të şëkójnë në e erësóftë vërtet bënënë, t'i fálenë, në mos po ta vrásinë. Mbrémanet tek prisninë ghithë duke nghiturë në lëmëlë, Kollómbi vështovi herënë, e pa që erdhë kolu, edhé bëri ûë şeñë bënësë; atë here lëna u t'erësójeşe nga ûëra anë gher sa pak'e më ak u-bë e-tër'e erëtë. Atë here Amerikanëtë i

Ilúzion

s'doninë te vninë më tej; Kollombi u-lut'e u kërkovi edhe ûë-zet e katërë orë për të kthûerë. Pas atûre të ûë-zet e katërë orëvet, tek bëheşin anfrí për të kthûerë, kur sëkojnë ca zoq qe fluturónine mi dett; atë-here e mbarë veş që dotë ketë ûë dhe ánfërë edhe s'u-kthûenë, pó bënë përpara, edhë si şkóanë pakë, u-çfanît përpára aníesë se tûre dhéu i Amerikësë, dhë i-madh e i gherë që ûeri s'e dínte gher m'atë-here.

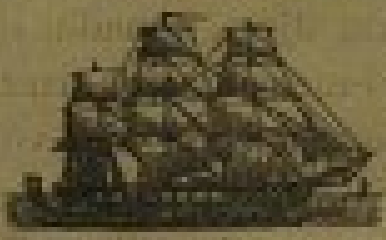

Anía

Më ûë vend t'Amerikësë Kristóf Kollómbi e ka gjetóarë vetenë edhe ûerëzit'e-ti me të-zënë të bënësë. Posa që şkeli më dhé jumblóndhe ûërëzit'e atjeşmë q'işinë nafrë t'egërë, edhe duke paré të-luajë të-ndrûşmë, dëşnë tu vrisninë. Kollombi e dinte q'atë mbrémna, që dotë zëheşe lëna u-dha e u-bëri të mbrínë veş me şeña që vetémë ûë ûeri është që bën e'të dójë, edhé atë natë dot'erësonte bënënë. Amerikánëtë e lanë gher mbrémanet, që të şëkójnë në e erësóftë vërtet bënënë, t'i fálenë, në mos po ta vrásinë. Mbrémanet tek prisninë ghithë duke nghiturë në lëmëlë, Kollómbi vështovi herënë, e pa që erdhë kolu, edhé bëri ûë şeñë bënësë; atë here lëna u t'erësójeşe nga ûëra anë gher sa pak'e më ak u-bë e-tër'e erëtë. Atë here Amerikanëtë i

Ilúzion

ranë ndër kënubë, duke pandehurë se aŭ e bër hënënë të zbeşë.

MËSIM 40.

Plugu

Plugu êştë ñë véglë, me të-cilënë fuşahurëtë şerbojenë për të lëróarë dherínë. Plugu êştë pëj hékuri; ka ñë thikë të mprehtë që rën me majëtë brenda ˙ndë dhet, dhe çan dherin, dhe ñë tjetërë vëgtë posi ñë pëndë, që nkthen dherin më tjetër anë. Aii ka dhe dŭi brínë të-druñta të-cilatë şerbójnë, duke i mbajturë ñë ñëri me dorë ujdis plugun si të lipsëtë dhe si të-jetë më mirë. Plugu ka dhe dŭ rota të-cilatë ñera êştë m'e vogëlë se tjetëra të-cilatë şerbojnë për të écurit të tii şunë letë, dhe rota m'e vogëlë écënë mbë anëtë të dheut të-palëroarë, pra rota m'e-madhe écënë mbë anët të dheut që êşt'i-lëroarë, se-pse mb'-al'-anë ghéndetë vendi m'iñutñërë.

Plugu

ranë ndër kënubë, duke pandehurë se aŭ e bër hënënë të zbeşë.

MËSIM 40.

Plugu

Plugu êştë ñë véglë, me të-cilënë fuşahurëtë şerbojenë për të lëróarë dherínë. Plugu êştë pëj hékuri; ka ñë thikë të mprehtë që rën me majëtë brenda ˙ndë dhet, dhe çan dherin, dhe ñë tjetërë vëgtë posi ñë pëndë, që nkthen dherin më tjetër anë. Aii ka dhe dŭi brínë të-druñta të-cilatë şerbójnë, duke i mbajturë ñë ñëri me dorë ujdis plugun si të lipsëtë dhe si të-jetë më mirë. Plugu ka dhe dŭ rota të-cilatë ñera êştë m'e vogëlë se tjetëra të-cilatë şerbojnë për të écurit të tii şunë letë, dhe rota m'e vogëlë écënë mbë anëtë të dheut të-palëroarë, pra rota m'e-madhe écënë mbë anët të dheut që êşt'i-lëroarë, se-pse mb'-al'-anë ghéndetë vendi m'iñutñërë.

Plugu

L'ALFABET ALBANAIS

ΤΟ ΑΛΒΑΝΙΚΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

ALFABETUL ALBANEZ

Φράγ.	Γράκ.	Κίτ.	Ρουμάν.	
A, a	a	α	a	
B, b	b	μπ	b	Ὡς τὸ π μετὰ τοῦ μ, καθὼς εἰς τὴν παραλήγουσαν τῆς λέξεως ἄμπαλος.
C, c	c	τζ	ç, ț	ç ital. τσακκο. Ὡς ἡ λήγουσα τῆς λέξεως ἴτσα=αὔτως τῆς καθομιλουμένης Ἑλληνικῆς. Egal cu românescul ç, ț.
Ç, ç	tch	τσ	c	c ital. devant i e. Ὡς εἰς τὴν παραλήγουσαν τῆς ἐν τῇ κοινῇ ὁμιλίᾳ τουρκικῆς λέξεως τσιλάν=ἀφίμα.
D, d	d	ντ	d	Ὡς τὸ τ μετὰ τοῦ ν, καθὼς εἰς τὴν παραλήγουσαν τῆς λέξεως ἔντιμος.
Dh, dh	dh	δ	d	Se romînesce nu se pronunță
Ë, ë	e	ε	e	—
E, e	ë		ə	ea, eu, e mut.
				Ἀπαράσταπτος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταξὺ τοῦ α καὶ ε. Egal cu românescul ă, â.
F, f	f	φ	f	—
G, g	g	γ(α)	gʰ	Dure asemene g devant e.
				Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ γ μετὰ τοῦ α καὶ ο.
				Egal cu românescul gh ca. gara.

L'ALFABET ALBANAIS

ΤΟ ΑΛΒΑΝΙΚΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

ALFABETUL ALBANEZ

Φράγ.	Γράκ.	Κίτ.	Ρουμάν.	
A, a	a	α	a	
B, b	b	μπ	b	Ὡς τὸ π μετὰ τοῦ μ, καθὼς εἰς τὴν παραλήγουσαν τῆς λέξεως ἄμπαλος.
C, c	c	τζ	ç, ț	ç ital. τσακκο. Ὡς ἡ λήγουσα τῆς λέξεως ἴτσα=αὔτως τῆς καθομιλουμένης Ἑλληνικῆς. Egal cu românescul ç, ț.
Ç, ç	tch	τσ	c	c ital. devant i e. Ὡς εἰς τὴν παραλήγουσαν τῆς ἐν τῇ κοινῇ ὁμιλίᾳ τουρκικῆς λέξεως τσιλάν=ἀφίμα.
D, d	d	ντ	d	Ὡς τὸ τ μετὰ τοῦ ν, καθὼς εἰς τὴν παραλήγουσαν τῆς λέξεως ἔντιμος.
Dh, dh	dh	δ	d	Se romînesce nu se pronunță
Ë, ë	e	ε	e	—
E, e	ë		ə	ea, eu, e mut.
				Ἀπαράσταπτος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταξὺ τοῦ α καὶ ε. Egal cu românescul ă, â.
F, f	f	φ	f	—
G, g	g	γ(α)	gʰ	Dure asemene g devant e.
				Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ γ μετὰ τοῦ α καὶ ο.
				Egal cu românescul gh ca. gara.

Gh, gh	gu	γ (ε)	ghe	comme gu, dans guerre. Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ γ μετὰ τοῦ ε καὶ ι. Egal en roum. ghi, ex. Gheorghi.
Ge, gg	dj	ϰ	ge	g ital. oggi. Ὡς εἰς τὴν τουρκικὴν λέξιν δσαμι=ἀκκλησία. Egal en roman. ge ex. singe.
H, h	h	χ	h	Aspiré. Λέγω δηλ. χ μετὰ τοῦ ναρκαίου βαθέως προφερόμενον. In roman. diferă la prononție.
I, i	i	ι	i	—
J, j	yi		j	j allem. Ὡς εἰς τὴν λέξιν γιὸ=διὰ τῆς καθομιλουμένης Ἑλληνικῆς. In roman. nu se póte prononția.
K, k	c,k	κ	k	c devant a, o. Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ κ μετὰ τοῦ α καὶ ο. Egal en roumanesc k, cu.
L, l	l	λ	l	Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ λ μετὰ τοῦ ε καὶ ι. Egal cu romanescul le.
Ll, ll	l	λ	l	l angl. Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ λ μετὰ τοῦ ζ α καὶ ο. In roman. nu se póte prononția.
M, m	m	μ	m	—
N, n	n	ν	n	—
Ñ, ñ	gn	ν	gn	gn dans le mot ignorant. Ὡς τὴν λέξιν νέος προφερομένην εἰς τὴν καθομιλουμένην Ἑλληνικὴν μονοσυλλάβως κατὰ συνίζησιν νέος. Egal en roumanesc gne mutat

Gh, gh	gu	γ (ε)	ghe	comme gu, dans guerre. Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ γ μετὰ τοῦ ε καὶ ι. Egal en roum. ghi, ex. Gheorghi.
Ge, gg	dj	ϰ	ge	g ital. oggi. Ὡς εἰς τὴν τουρκικὴν λέξιν δσαμι=ἀκκλησία. Egal en roman. ge ex. singe.
H, h	h	χ	h	Aspiré. Λέγω δηλ. χ μετὰ τοῦ ναρκαίου βαθέως προφερόμενον. In roman. diferă la prononție.
I, i	i	ι	i	—
J, j	yi		j	j allem. Ὡς εἰς τὴν λέξιν γιὸ=διὰ τῆς καθομιλουμένης Ἑλληνικῆς. In roman. nu se póte prononția.
K, k	c,k	κ	k	c devant a, o. Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ κ μετὰ τοῦ α καὶ ο. Egal en roumanesc k, cu.
L, l	l	λ	l	Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ λ μετὰ τοῦ ε καὶ ι. Egal cu romanescul le.
Ll, ll	l	λ	l	l angl. Μεθ' ὅλων τῶν φωνήεντων ὡς τὸ λ μετὰ τοῦ ζ α καὶ ο. In roman. nu se póte prononția.
M, m	m	μ	m	—
N, n	n	ν	n	—
Ñ, ñ	gn	ν	gn	gn dans le mot ignorant. Ὡς τὴν λέξιν νέος προφερομένην εἰς τὴν καθομιλουμένην Ἑλληνικὴν μονοσυλλάβως κατὰ συνίζησιν νέος. Egal en roumanesc gne mutat

O, o	o	ο, ω	o	—
P, p	p	π	p	—
Q, q	q	κ	q	c devant ai. Μιὰ ἴδια τοῦ *ρουμπέτου* ἀπὸ τὸ κ μετὰ τὸ α καὶ ι. Egal en roman. q ce se unde în cuvintele *quintal, quitosc* etc.
R, r	r	ρ	r	—
Rr, rr	rr	ρρ	rr	Τραχὺ ἀπὸ δύο ρ.
S, s	s	σ,ς	ș	—
S, s	ch	σ	ș	ași ital., *schizofrenie* etc. allem. Λίγο πραχὺ σ. Egal cu roman. ș, ce *pește*.
T, t	t	τ	t	—
Th, th	th	θ, δ	th	În rom. nu se pune prea mult.
U, u	u	ου	u	
Ü, ü	ü	ü		ș allem. Ὡς ἡ φωνὴ τοῦ υ, εἰς τὴν ὁποίαν λέξιν ἀχούσω, βάτουρα καὶ διαλέκτους, ἔτσι ἀκούεται ὅτι ἦν καὶ τὸ πάλαι. În rom. nu se pune prea mult.
V, v	v	β,δ	v	—
Z, z	z	ζ	z	z între două vocale. În roman. se unde în cuvintele *până, vinez* egal cu ț.
Zz, zz	tz	τζ		z ital. *zero*. Ἀπαχράντατος εἰς τὴν Ἑλληνικήν. În rom. nu se pune prea mult.
Žh, žh	j	ζ	j	Ὡς πραχὺ καὶ τραχὺ ζ. Egal cu roman. *je*

O, o	o	ο, ω	o	—
P, p	p	π	p	—
Q, q	q	κ	q	c devant ai. Μιὰ ἴδια τοῦ *ρουμπέτου* ἀπὸ τὸ κ μετὰ τὸ α καὶ ι. Egal en roman. q ce se unde în cuvintele *quintal, quitosc* etc.
R, r	r	ρ	r	—
Rr, rr	rr	ρρ	rr	Τραχὺ ἀπὸ δύο ρ.
S, s	s	σ,ς	ș	—
S, s	ch	σ	ș	ași ital., *schizofrenie* etc. allem. Λίγο πραχὺ σ. Egal cu roman. ș, ce *pește*.
T, t	t	τ	t	—
Th, th	th	θ, δ	th	În rom. nu se pune prea mult.
U, u	u	ου	u	
Ü, ü	ü	ü		ș allem. Ὡς ἡ φωνὴ τοῦ υ, εἰς τὴν ὁποίαν λέξιν ἀχούσω, βάτουρα καὶ διαλέκτους, ἔτσι ἀκούεται ὅτι ἦν καὶ τὸ πάλαι. În rom. nu se pune prea mult.
V, v	v	β,δ	v	—
Z, z	z	ζ	z	z între două vocale. În roman. se unde în cuvintele *până, vinez* egal cu ț.
Zz, zz	tz	τζ		z ital. *zero*. Ἀπαχράντατος εἰς τὴν Ἑλληνικήν. În rom. nu se pune prea mult.
Žh, žh	j	ζ	j	Ὡς πραχὺ καὶ τραχὺ ζ. Egal cu roman. *je*

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH